

Gezondheidsenquête 2008

De gezondheid van volwassenen in Rotterdam

December 2009
GGD Rotterdam-Rijnmond

Berdi Christiaanse
Gea Schouten
Bianca Stam
Johan van Veelen

Voorwoord

In dit rapport vindt u de resultaten van de gezondheidsenquête 2008. Dit onderzoek wordt één keer per vier jaar door de GGD Rotterdam-Rijnmond uitgevoerd. Inwoners van 16 jaar en ouder zijn benaderd voor deelname aan het onderzoek. Het onderzoek heeft plaats gevonden in alle tien gemeenten die deel uitmaken van het werkgebied van de GGD Rotterdam-Rijnmond: Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen. In de vragenlijst stonden vragen die met de gezondheid te maken hebben. Zo zijn er vragen opgenomen over lichamelijke gezondheid, bewegen, roken, alcoholgebruik, mantelzorg, sociale contacten en de woonomgeving.

Dit rapport geeft een beeld van de gezondheidssituatie van de inwoners van Rotterdam en haar deelgemeenten en biedt u daarmee informatie voor uw lokaal gezondheidsbeleid.

Naast dit rapport is ook een naslagwerk gemaakt. In dit naslagwerk, 'Onderzoeksmethode gezondheidsenquête 2008 en gezondheid in relatie tot achtergrondkenmerken', wordt dieper ingegaan op de gebruikte onderzoeksmethodiek. Tevens wordt in bovengenoemde rapportage de relatie van de uitkomstmaten met diverse achtergrondvariabelen, zoals leeftijd, geslacht, etnische herkomst en opleiding weergegeven. De belangrijkste uitkomsten van deze analyses zijn vermeld in de voor u liggende rapportage.

Gelijktijdig met dit rapport verschijnt een rapport waarin de gezondheid van de inwoners van de vier grote steden van Nederland vergeleken worden. De resultaten op wijkniveau zijn in de zomer van 2009 al aangeboden aan de deelgemeenten. Op basis van bij de GGD bekende gegevens over de gezondheid van zowel de volwassenen als de jeugd formuleren we kernboodschappen volksgezondheid. In het rapport met kernboodschappen, dat u in februari van 2010 kunt verwachten, zullen we tevens aanbevelingen voor het volksgezondheidsbeleid formuleren. Gelijktijdig verschijnt dan ook een uitgebreide rapportage op basis van de Jeugdmonitor over de gezondheidssituatie van de jeugd in Rotterdam.

Ik hoop dat het rapport voldoet aan uw verwachtingen en dat de resultaten een basis kunnen bieden voor het ontwikkelen van het gezondheidsbeleid van de gemeente Rotterdam.

Vincent Roozen
Algemeen directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
1 Onderzoeksmethode	7
1.1 Opzet van het onderzoek	7
1.2 Steekproef	7
1.3 Benaderingswijze	7
1.4 Respons en representativiteit	8
1.5 Data-analyse	10
2 Bevolkingssamenstelling	11
2.1 Aantal inwoners en leeftijdsopbouw	11
2.2 Etnische herkomst	11
2.3 Huishoudsamenstelling	12
2.4 Opleidingsniveau	12
2.5 Werk en uitkering	13
3 Lichamelijke gezondheid en psychisch welbevinden	14
3.1 Ervaren gezondheid	14
3.2 Chronische ziekten en aandoeningen	15
3.3 Beperkingen lichamelijk functioneren	18
3.4 Psychisch welbevinden en medicatie voor angst, depressie, spanning en stress	21
3.5 Eenzaamheid	22
4 Leefstijl	25
4.1 Manier van leven en regie over eigen leven	25
4.2 Overgewicht	26
4.3 Lichaamsbeweging	28
4.4 Roken	33
4.5 Alcoholgebruik en alcoholafhankelijkheid	33
4.6 Drugs	35
4.7 Seksueel risicogedrag	37
4.8 Gehoorproblemen	38
5 Zorggebruik	40
5.1 Contact met huisarts	40
5.2 Contact met medisch specialist	41
5.3 Contact met overige zorgverleners en instellingen	41
5.4 Mantelzorg geven	43
5.5 Zorg en hulp voor ouderen	44
6 Woonomgeving	46
6.1 Tevredenheid woning en woonomgeving	46
6.2 Milieuproblemen in de buurt	47
6.3 Geluidshinder	49
6.4 Sociale cohesie	51
6.5 Veiligheidsgevoelens	52
6.6 Groenbeleving	52
6.7 Ventilatie in de woning	54
7 Problemen en moeilijkheden	56
7.1 Ervaren problemen	56
7.2 Huiselijk geweld	59
8 Literatuur	60

1 Onderzoeksmethode

1.1 Opzet van het onderzoek

In de Wet Publieke Gezondheid (WPG) zijn de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten op het gebied van volksgezondheid vastgelegd. Eén van de taken van gemeenten is het verwerven van inzicht in de gezondheidssituatie van de lokale bevolking. Het doel van de gezondheidsenquête 2008 was dan ook het verkrijgen van inzicht in de gezondheid en determinanten van de gezondheid van inwoners van 16 jaar en ouder uit het verzorgingsgebied van de GGD Rotterdam-Rijnmond. De enquête bestond uit een schriftelijke vragenlijst. Bij het opstellen van de vragenlijst is waar mogelijk en relevant gebruik gemaakt van standaardvraagstellingen die in het kader van het project 'Lokale en Nationale Monitor Volksgezondheid' zijn vastgesteld. Het onderzoek is ook in Amsterdam, Utrecht en den Haag uitgevoerd en resultaten zijn beschreven in een gezamenlijke publicatie (van Veelen et al, 2009).

1.2 Steekproef

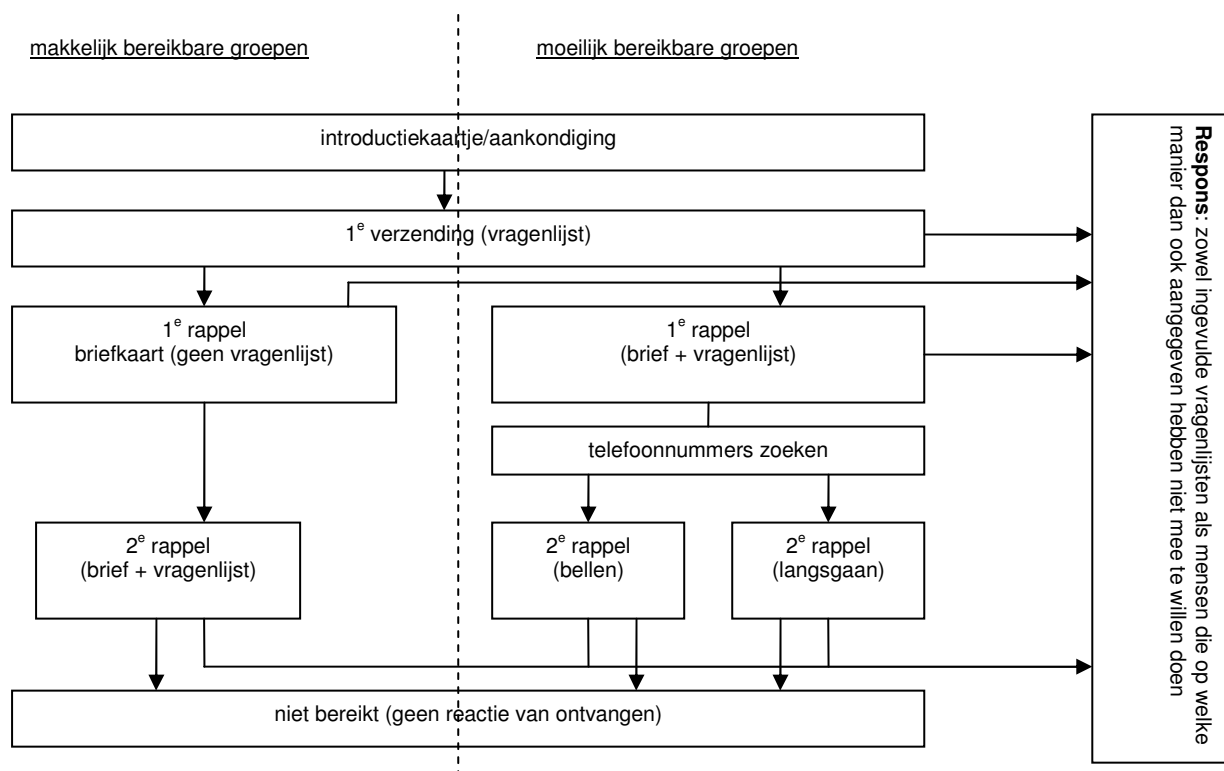
De GGD Rotterdam-Rijnmond heeft de steekproef getrokken uit het register van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). De gemeente werd gevraagd om begin januari een actueel bestand te leveren van inwoners die op 01-02-2008 een leeftijd hadden van 16 jaar en ouder. Voor Rotterdam zijn personen die eerder zijn aangeschreven voor de Veiligheidsindex 2007, Sociale index 2008 en de Omnibusenquête 2008 (circa 95.000 personen) voor het trekken van de steekproeven uit het steekproefbestand gehaald.

De totale steekproef van Rotterdam bedroeg 12.861 personen. Om uitspraken te kunnen doen over de groep Kaapverdianen en Antillianen in Rotterdam zijn voor deze etnische groepen per leeftijdsgroep (16 tot 55 jaar en 55 jaar en ouder) aparte steekproeven getrokken van 200 personen. Op verzoek van deelraad Pernis is voor Pernis een aparte steekproef getrokken van 200 personen van 16 tot 55 jaar en 200 personen van 55 jaar en ouder. Dit in tegenstelling tot voorgaande jaren, waarbij Pernis bij deelgemeente Hoogvliet werd gerekend en gegevens niet apart gepresenteerd werden.

Vanuit het Cluster Jeugd kwam het verzoek om extra aandacht te besteden aan 16 tot 19-jarigen in Rotterdam. Deze groep ontbreekt vaak in de Rotterdamse Jeugdmonitor, omdat een deel niet meer op school zit. Op verzoek van het Cluster Jeugd en van deelgemeente Hoek van Holland zijn alle 16 tot 19-jarigen woonachtig in Hoek van Holland aangeschreven. Voor de leeftijdsgroepen 19 tot 55 jaar en 55 jaar en ouder is in Hoek van Holland een steekproef getrokken van 200. Voor heel Rotterdam (m.u.v. Hoek van Holland) is een steekproef getrokken van 1.500 16 tot 19-jarigen. In 2008 is ervoor gekozen om de steekproef voor Rotterdam per buurt op te hogen om de resultaten niet alleen op deelgemeente niveau te kunnen presenteren, maar ook om een indicatie te kunnen geven op buurtniveau. In 64 gebieden (CBS buurten en of buurtcombinaties) is per gebied een steekproef van 100 inwoners van 19 tot 55 jaar getrokken. Van alle 55-plussers is een steekproef van 3.000 getrokken. In totaal zijn in Rotterdam 1.900 inwoners van 16 tot 19 jaar aangeschreven, 7.161 inwoners van 19 tot 55 jaar en 3.800 inwoners van 55 jaar en ouder.

1.3 Benaderingswijze

De opzet van het onderzoek was voor de zogenoemde moeilijk bereikbare groep en de gemakkelijk bereikbare groep verschillend (zie figuur 1.1). De moeilijk bereikbare groep bestond uit inwoners van 16 tot 55 jaar in de 17 gebieden (20 CBS-buurten) die in 2005 een respons op de gezondheidsenquête hadden van minder dan 50%. Daarnaast bestond deze groep uit inwoners van Marokkaanse en Turkse herkomst van 55 jaar en ouder. De overige inwoners van Rotterdam zijn benaderd als makkelijk bereikbare groep. Het eerste deel van de benadering was voor beide groepen gelijk. De mensen uit de steekproef ontvingen eerst een drietalige aankondiging. Een week later ontvingen zij de vragenlijst. Inwoners van Rotterdam die geboren zijn in Turkije ontvingen naast een Nederlandse versie van de vragenlijst ook een in het Turks vertaalde brief en vragenlijst. Inwoners van Rotterdam die geboren zijn in Marokko ontvingen naast de Nederlandse versie van de vragenlijst tevens een in het klassiek Arabisch vertaalde brief. De verdere benadering was verschillend voor de twee groepen. De moeilijk bereikbare groep ontving drie weken later nogmaals een vragenlijst. Nog eens vier weken later is de moeilijk bereikbare groep telefonisch benaderd. Indien wij hen telefonisch niet konden bereiken, werden zij aan huis benaderd. Zij kregen daarover een aantal dagen vooraf een schriftelijke aankondiging. Aan de makkelijk bereikbare groep werd drie weken na het versturen van de vragenlijst een herinneringskaart verstuurd. Nog eens vier weken later ontvingen die mensen die niet hadden gereageerd wederom een vragenlijst. Tevens werd aan alle deelnemers de mogelijkheid geboden om de vragenlijst via internet in te vullen. Mensen die moeite hadden met het invullen van de vragenlijst konden hulp krijgen bij het invullen. Meer informatie over de opzet van het onderzoek is te lezen in de rapportage 'Onderzoeksmethode gezondheidsenquête 2008 en gezondheid in relatie tot achtergrondkenmerken'.

Figuur 1.1 Benaderingswijze deelnemers gezondheidsenquête 2008

1.4 Respons en representativiteit

In totaal hebben 5.935 mensen een ingevulde en bruikbare enquête teruggestuurd. De bruto respons is 46%. Er zijn 292 personen ten onrechte aangeschreven en zij behoren tot de oneigenlijke non-respons. Van hen woonden 139 personen (48%) in een instelling, bij 117 personen (40%) kon de vragenlijst niet worden bezorgd, twaalf personen verbleven langdurig in het buitenland, zeventien vragenlijsten zijn retour gestuurd zonder opgaaf van reden en zeven personen waren overleden. Rekening houdend met de oneigenlijke non-respons is de netto respons 47%. Vrouwen en 55-plussers namen vaker deel aan de gezondheidsenquête. De deelname was het hoogst bij mensen met de Nederlandse etniciteit (53%) en het laagst bij mensen met de Marokkaanse etniciteit (27%). De deelname aan de gezondheidsenquête was in het Stadscentrum het laagst (39%) en in de deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek (55%) en deelraad Pernis het hoogst (57%).

Tabel 1.3.1 Bruto en netto respons

	n	%
Bruto steekproef	12.861	
Bruto respons	5.936	46,1
Oneigenlijke non-respons	292	2,3
Netto steekproef	12.569	
Netto respons (totaal)	5.935	47,2
Schriftelijk	5.283	42,0
Internet	652	5,2

Tabel 1.3.2 Netto respons naar achtergrondkenmerken

	Netto steekproef	Netto respons	Netto respons
	n	n	%
Geslacht			
Man	6.233	2.691	43,2
Vrouw	6.336	3.244	51,2
Leeftijd			
16-18 jaar	1.878	808	43,0
19-54 jaar	6.990	3.053	43,7
55 jaar en ouder	3.701	2.074	56,0

Vervolg tabel 1.3.2 Netto respons naar achtergrondkenmerken

	Netto steekproef	Netto respons	Netto respons
	n	n	%
Etniciteit			
Nederlands	7.220	3.907	54,1
Surinaams	1.006	385	38,3
Antilliaans/ Arubaans	396	157	39,6
Turks	847	331	39,1
Marokkaans	652	183	28,1
Kaapverdiaans	396	149	37,6
Overig westers	1.292	513	39,7
Overig niet-westers	760	310	40,8
Deelgemeente			
Stadscentrum	625	274	43,8
Delfshaven	1.370	579	42,2
Overschie	533	260	48,8
Noord	957	434	45,4
Hillegersberg-Schiebroek	827	453	54,8
Kralingen-Crooswijk	1.077	440	40,9
Prins Alexander	1.785	934	52,3
Feijenoord	1.512	602	39,8
IJsselmonde	965	459	47,6
Charlois	1.196	534	44,6
Hoogvliet	582	308	52,9
Hoek van Holland	755	403	53,4
Pernis	385	220	57,1

Tabel 1.3.3 Representativiteit van de steekproef en respondenten naar achtergrondkenmerken

Achtergrondkenmerken	Totale bevolking ¹		Netto steekproef		Respondenten
	n	%	n	%	%
Totaal	467.361		12.569		5.936
Geslacht					
Man	225.185	48,2	6.233	49,6	45,3
Vrouw	242.175	51,8	6.336	50,4	54,7
Leeftijd					
16-18 jaar	20.430	4,4	1.878	14,9	13,6
19-54 jaar	301.431	64,5	6.990	55,6	51,4
55 jaar en ouder	145.500	31,1	3.701	29,5	35,0
Etniciteit					
Nederlands	268.684	57,5	7.220	57,4	65,8
Surinaams	39.879	8,5	1.006	8,0	6,5
Antilliaans / Arubaans	13.293	2,8	396	3,2	2,6
Turks	31.857	6,8	847	6,7	5,6
Marokkaans	23.320	5,0	652	5,2	3,1
Kaapverdiaans	11.407	2,4	396	3,2	2,5
Overig westers	49.824	10,7	1.292	10,3	8,6
Overig niet-westers	29.061	6,2	760	6,0	5,2
Deelgemeente					
Stadscentrum	25.649	5,5	625	5,0	4,6
Delfshaven	53.634	11,5	1.370	10,9	9,8
Overschie	12.928	2,8	533	4,2	4,4
Noord	40.781	8,7	957	7,6	7,4
Hillegersberg-Schiebroek	32.206	6,9	827	6,6	7,7
Kralingen-Crooswijk	40.874	8,7	1.077	8,6	7,5
Prins Alexander	72.269	15,5	1.785	14,2	15,8
Feijenoord	53.680	11,5	1.512	12,0	10,2
IJsselmonde	46.455	9,9	965	7,7	7,8
Charlois	49.098	10,5	1.196	9,5	9,1
Hoogvliet	28.001	6,0	582	4,6	5,2
Hoek van Holland	7.755	1,7	755	6,0	6,8
Pernis	3.834	0,8	385	3,1	3,7

¹ Totale bevolking van 16 jaar en ouder. Bron: GBA januari 2008.

Met betrekking tot geslacht is de onderzoekspopulatie redelijk representatief voor de bevolking. Door de steekproeftrekking en hogere respons door ouderen is de onderzoekspopulatie niet representatief voor de leeftijdsopbouw. Daarnaast is door een hogere respons van mensen met de Nederlandse etniciteit is de onderzoekspopulatie niet representatief voor de herkomst van de Rotterdamse bevolking.

1.5 Data-analyse

Vanwege ophoging in de leeftijdsgroep 16 tot 19 jaar, 19 tot 55 jaar per buurt, ophoging voor de groepen Kaapverdianen en Antillianen en een selectieve respons is de steekproef niet representatief voor de algemene bevolking van Rotterdam. Om deze reden is bij de analyses gebruik gemaakt van weging. Door te wegen wordt de steekproef vergelijkbaar gemaakt met de werkelijke bevolkingsopbouw en kunnen er uitspraken gedaan worden over de Rotterdamse bevolking van 16 jaar en ouder. Er is voor Rotterdam een weging uitgevoerd op een combinatie van de kenmerken leeftijd, geslacht, herkomst en buurt.

De resultaten zijn zowel voor de stad Rotterdam als voor de deelgemeenten weergegeven. De resultaten van de deelgemeenten zijn vergeleken met het gemiddelde van de andere twaalf deelgemeenten. Er wordt alleen gesproken over een verschil (hoger / lager) als er sprake is van een statistisch significant verschil. Significante verschillen zijn in de tabellen vetgedrukt. Met een asterisk (*) wordt in de tabellen aangegeven of er na correctie voor leeftijd en geslacht ook een statistisch significant verschil is. Wanneer een percentage in een tabel vetgedrukt is en er staat een asterisk bij, dan wijkt dit percentage af van de andere twaalf deelgemeenten en dan is dit verschil niet te verklaren door verschillen in geslachts- en leeftijdsverdeling in de deelgemeenten. Wanneer een percentage vetgedrukt is en er staat geen asterisk bij, dan wijkt dit percentage af van de andere twaalf deelgemeenten, maar dan is dit verschil te verklaren door verschillen in leeftijd en geslacht. Het kan ook voorkomen dat een percentage niet vetgedrukt is, maar dat er toch een asterisk bij het percentage staat. In deze gevallen bestaat er alleen een verschil tussen de deelgemeente en de andere twaalf deelgemeenten wanneer er gecorrigeerd is voor leeftijd en geslacht. Dit houdt in dat als de geslachts- en leeftijdsverdeling in die deelgemeente gelijk zou zijn aan die van de andere twaalf deelgemeenten, het percentage wel verschillend zou zijn. In de tabellen zijn ook de resultaten voor het totale verzorgingsgebied van de GGD als voor de omliggende regiogemeenten opgenomen. Er is echter niet getoetst of de resultaten van Rotterdam afwijken van de regiogemeenten. Daar waar mogelijk, is ook een vergelijking gemaakt met de enquête uit 2005 en landelijke cijfers. Bij een vergelijking met 2005 wordt de groep van 16 tot 85 jaar vergeleken en niet de hele groep van 16 jaar en ouder, omdat inwoners ouder dan 85 jaar in 2005 uitgesloten waren van deelname aan het onderzoek.

Daarnaast zijn de belangrijkste uitkomsten over relaties tussen de uitkomstmaten en diverse achtergrondvariabelen, zoals leeftijd, geslacht, etnische herkomst en opleiding genoemd. Op deze manier kunnen risicogroepen geïdentificeerd worden. De relaties zijn bekeken binnen de totale onderzoeksgroep uit de gehele GGD-regio en worden in deze rapportage puntsgewijs weergegeven.

In onderstaand fictief voorbeeld wordt nog eens verduidelijkt hoe significante verschillen in de tabellen zijn weergegeven:

In de gemeente Jongerman wonen relatief veel jongeren en mannen en in de gemeente Oudervrouw juist veel ouderen en meer vrouwen. Nu volgt een voorbeeldtabel.

	Belemmeringen in het dagelijks leven		Ooit drugs gebruikt	Minimaal 1 chronische aandoening
	n ¹	% ²	% ²	% ²
Totaal	1.800	25,9	42,4	43,4
Jongerman	1.000	20,1	44,1	35,3
Oudervrouw	800	30,8*	39,3*	57,1

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de gemeente Jongerman.

* Verschilt significant van de gemeente Jongerman en na correctie voor leeftijd en geslacht.

Bovenstaande tabel toont dat in de gemeente Oudervrouw belemmeringen in het dagelijks leven vaker voorkomen dan in Jongerman. Dit geldt als geen rekening wordt gehouden met eventuele populatieverschillen (**vet**), maar ook als gecorrigeerd wordt voor het verschil in leeftijdsopbouw van beide gemeenten (*). Dus ook als de beide gemeenten precies dezelfde bevolkingssamenstelling zouden hebben dan komen belemmeringen in het dagelijks leven vaker voor in Oudervrouw.

Het verschil tussen beide gemeenten in drugsgebruik is niet significant als de percentages uit de steekproef worden vergeleken, maar wel significant indien er wordt gecorrigeerd voor leeftijd en geslacht. Drugs is blijkbaar niet iets wat vooral door jongeren en / of mannen wordt gebruikt anders zou het verschil ongecorrigeerd voor leeftijd en geslacht juist ook significant zijn (dus ook **vet**).

Het percentage inwoners met minimaal 1 chronische aandoening is in Oudervrouw hoger dan in Jongerman. Omdat het verschil wegvalt als gecorrigeerd wordt voor leeftijd en geslacht, kun je de conclusie trekken dat verschil dus wordt verklaard doordat de gemeente Oudervrouw meer oudere vrouwen in haar populatie heeft, en chronische aandoeningen vaker voorkomen bij ouderen en/of vrouwen.

2 Bevolkingssamenstelling

2.1 Aantal inwoners en leeftijdsopbouw

In Rotterdam heeft 582.949 inwoners waarvan 82% 16 jaar en ouder is (peildatum 1-1-2008). De leeftijdsopbouw verschilt tussen de deelgemeenten. Het Stadscentrum, Delfshaven en Noord zijn relatief jonge deelgemeenten. Ongeveer de helft van de inwoners is daar jonger dan 35 jaar. In Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, IJsselmonde, Hoogvliet en Hoek van Holland wonen juist relatief veel ouderen.

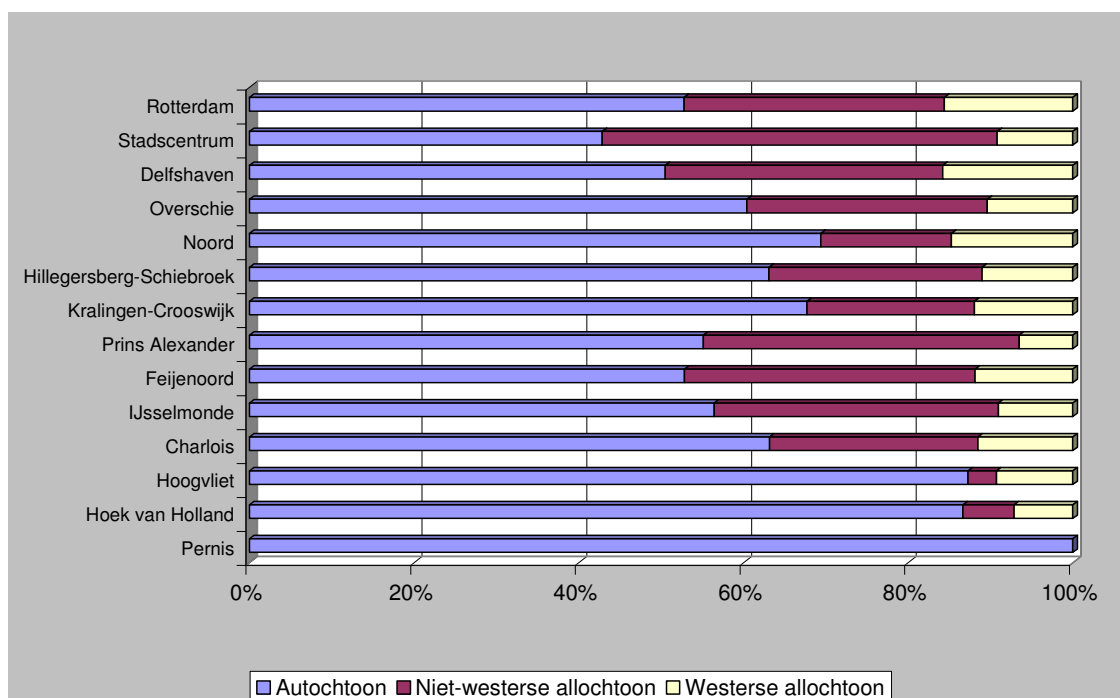
Tabel 2.1.1 Aandeel inwoners van 16 jaar en ouder naar leeftijdsgroep

	Aantal inwoners ¹	0 - 16 jaar	16 - 35 jaar	35 - 55 jaar	55 - 75 jaar	75 jaar en ouder
	n	%	%	%	%	%
Totaal Rotterdam	582.949	17,8	28,6	28,4	17,9	7,3
Stadscentrum	30.071	10,2	40,8	27,1	17,2	4,7
Delfshaven	69.903	20,1	34,8	28,4	13,9	2,8
Overschie	15.768	16,9	23,6	29,5	20,8	9,2
Noord	49.429	15,4	37,9	27,7	14,6	4,5
Hillegersberg-Schiebroek	40.846	19,7	20,1	30,0	19,1	11,0
Kralingen-Crooswijk	49.216	15,0	35,2	26,4	17,1	6,4
Prins Alexander	89.225	17,6	21,1	29,6	21,3	10,5
Feijenoord	68.914	20,7	28,1	29,0	17,5	4,7
IJsselmonde	57.986	18,3	24,9	27,7	19,0	10,2
Charlois	62.292	18,3	31,1	26,9	15,7	8,0
Hoogvliet	34.910	18,3	21,0	30,4	21,6	8,7
Hoek van Holland	9.401	16,3	19,0	30,5	25,3	8,9
Pernis	4.737	17,9	22,4	30,9	20,6	8,2
Haven- en industriegebied	251	6,8	30,3	37,1	22,3	3,6

¹ Bron: GBA januari 2008

2.2 Etnische herkomst

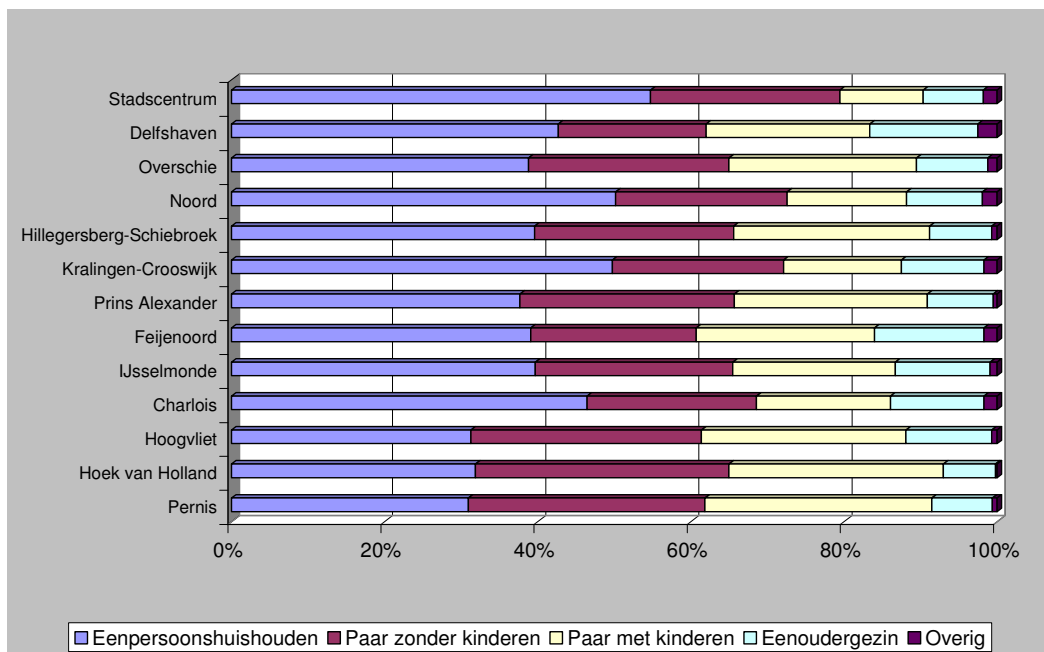
In Rotterdam is bijna de helft van de inwoners van allochtone herkomst. Er zijn grote verschillen tussen de deelgemeenten wat betreft de herkomst van de inwoners. In Delfshaven (69%) en Feijenoord (60%) wonen relatief gezien de meeste allochtonen. In Hoek van Holland (10%) en Pernis (14%) is het percentage allochtonen het laagst.

Figuur 2.2.1 Herkomst van inwoners 16 jaar en ouder in de deelgemeenten (GBA januari 2008)

2.3 Huishoudsamenstelling

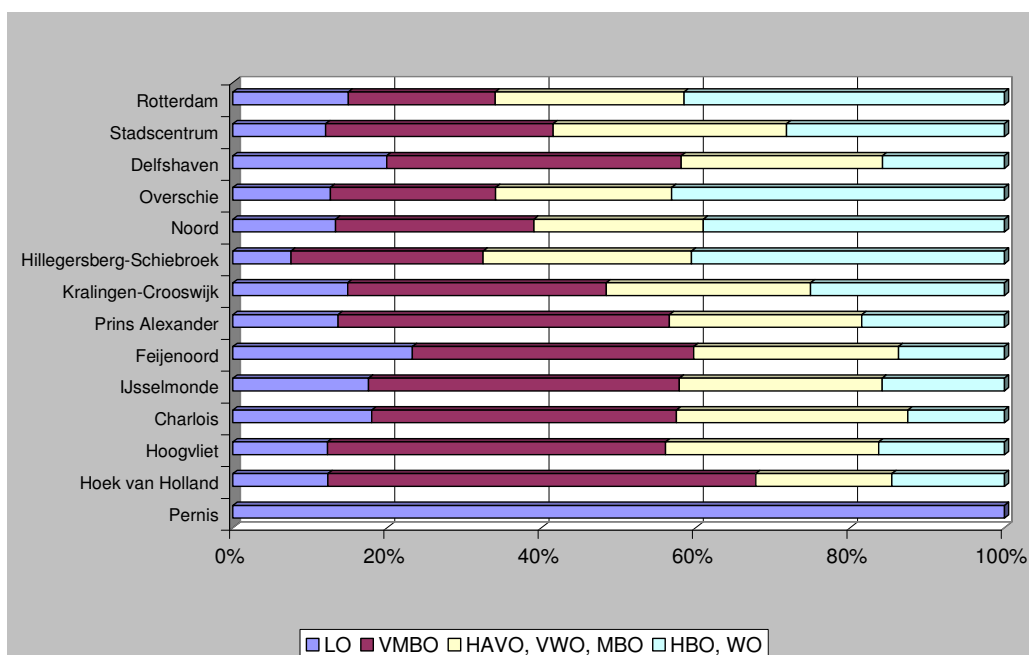
In Rotterdam is het percentage eenpersoonshuishoudens 47%; dit is hoger dan gemiddeld in Nederland (35%) (CBS 2007). Bijna een kwart (24%) van de huishoudens in Rotterdam bestaat uit paren zonder kinderen (al dan niet gehuwd) en één op de vijf (21%) van de huishoudens zijn paren met kinderen. Eén op de tien huishoudens is eenoudergezin. In het Stadscentrum, Noord, Kralingen-Crooswijk en Charlois wonen relatief gezien de meeste eenpersoonshuishoudens. In Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, Hoogvliet en Pernis wonen juist relatief gezien veel paren met kinderen. In de deelgemeenten Delfshaven en Feijenoord wonen veel eenoudergezinnen.

Figuur 2.3.1 Huishoudsamenstelling in deelgemeenten van Rotterdam (bron: COS 2007)

2.4 Opleidingsniveau

In Delfshaven, Feijenoord en Charlois wonen relatief veel mensen met een laag opleidingsniveau, terwijl in het Stadscentrum, Noord, Hillegersberg-Schiebroek en Kralingen-Crooswijk relatief veel hoogopgeleiden wonen.

Figuur 2.4.1 Opleidingsniveau in deelgemeenten van Rotterdam (bron: gezondheidsenquête 2008)

2.5 Werk en uitkering

In Rotterdam heeft 57,8% van de bevolking van 16 jaar en ouder een betaalde werkkring, 4,3% is arbeidsongeschikt en 2,8% is werkloos. In het Stadscentrum, Delfshaven, Noord en Hillegersberg-Schiebroek hebben in vergelijking met de andere deelgemeenten meer mensen een betaalde werkkring. In Feijenoord en Hoek en Holland hebben juist minder mensen een betaalde werkkring. In de deelgemeenten Hillegersberg-Schiebroek en Pernis zijn relatief gezien minder mensen arbeidsongeschikt. Het percentage werklozen is het hoogst in Delfshaven en Feijenoord en het laagst in Hoek van Holland.

Tabel 2.5.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat een betaalde werkkring heeft, arbeidsongeschikt is of werkloos is

	Betaalde werkkring ¹	Arbeitsongeschikt ¹	Werkloos ¹
	%	%	%
Totaal Rotterdam	57,8	4,3	2,8
Stadscentrum	69,7*	3,2	1,3
Delfshaven	58,2*	4,1	4,6*
Overschie	59,6	1,9	2,9
Noord	65,7	4,5	3,0
Hillegersberg-Schiebroek	62,5*	2,0*	1,6
Kralingen-Crooswijk	57,2	5,7	2,0
Prins Alexander	55,0	4,4	2,0
Feijenoord	50,5*	5,5	4,7*
IJsselmonde	56,2	4,0	1,8
Charlois	60,9	5,5	3,0
Hoogvliet	53,2	3,9	2,9
Hoek van Holland	52,0*	2,7	0,4*
Pernis	56,9	1,3*	1,6

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

3 Lichamelijke gezondheid en psychisch welbevinden

3.1 Ervaren gezondheid

Ervaren gezondheid is het oordeel van de respondent over zijn of haar eigen gezondheid. In dit oordeel kan de respondent van alles meenemen: lichamelijke en geestelijke gezondheid, ziekten en aandoeningen, leefstijl, gezondheid van mensen in zijn omgeving (als vergelijking), leefomgeving enzovoorts. De ervaren gezondheid van de respondenten is nagevraagd met de volgende vraag: 'Hoe zou u over het algemeen uw gezondheid noemen?'. Deze vraag kon beantwoord worden met 'uitstekend', 'zeer goed', 'goed', 'matig' en 'slecht'. Aan de hand van de antwoorden die gegeven zijn, hebben we de respondenten in twee groepen verdeeld, namelijk: mensen die hun gezondheid als 'uitstekend' tot 'goed' ervaren en mensen die hun gezondheid als 'matig' of 'slecht' ervaren. Uit gegevens van het CBS blijkt dat in de periode 2004 - 2007 de inwoners van de regio Rotterdam-Rijnmond zich minder gezond voelden in vergelijking met het landelijk gemiddelde (Giesbers 2008). De vraagstelling waarmee de ervaren gezondheid door het CBS wordt gemeten, wijkt echter af van de vraagstelling die in dit onderzoek gebruikt is.

In Rotterdam ervaart 18,7% van de inwoners van 16 jaar en ouder zijn gezondheid als matig of slecht. In deelgemeente Feijenoord wonen meer mensen die hun gezondheid als matig of slecht ervaren dan in de andere deelgemeenten. In Delfshaven is het aandeel inwoners dat de gezondheid als matig of slecht ervaart na correctie voor leeftijd en geslacht hoger dan in de andere regiogemeenten. In de deelgemeenten Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander en Hoek van Holland wordt de eigen gezondheid juist door minder mensen dan in de andere deelgemeenten als matig of slecht ervaren. In Rotterdam ervaren in 2005 en 2008 evenveel mensen van 16 tot 85 jaar hun gezondheid als matig of slecht.

Groepen die vaker een matige of slechte gezondheid ervaren

- Vrouwen (19%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (13% - 47%)
- Allochtonen (17% - 38%)
- Laag en middelbaar opgeleiden (10% - 34%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (14% - 40%)

Tabel 3.1.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met een matig of slecht ervaren gezondheid

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	14.157	16,8	16,1 - 17,6
Totaal regiogemeenten	8.256	14,2	13,4 - 15,1
Rotterdam	5.901	18,7	17,6 - 19,9
Deelgemeenten			
Stadscentrum	272	15,3	10,9 - 21,1
Delfshaven	574	22,3*	18,5 - 26,5
Overschie	259	18,8	13,9 - 25,0
Noord	432	18,4	14,5 - 23,1
Hillegersberg-Schiebroek	450	13,2*	10,1 - 17,0
Kralingen-Crooswijk	438	19,6	15,8 - 24,2
Prins Alexander	931	15,8*	13,5 - 18,6
Feijenoord	598	25,0*	21,2 - 29,2
IJsselmonde	456	18,3	14,8 - 22,5
Charlois	529	21,3	17,7 - 25,3
Hoogvliet	307	18,0	13,9 - 23,1
Hoek van Holland	402	10,3*	7,4 - 14,0
Pernis	218	15,6	10,1 - 23,1

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

3.2 Chronische ziekten en aandoeningen

In de vragenlijst hebben respondenten aangegeven welke van de ziekten en aandoeningen (23 stuks) ze in de afgelopen 12 maanden hebben gehad en of deze zijn vastgesteld door een arts.

In Rotterdam heeft meer dan de helft van de inwoners (57,5%) in de afgelopen twaalf maanden één of meerdere ziekten of aandoeningen gehad. Het gaat hierbij ook om ziekten die niet zijn vastgesteld door een arts. Het percentage inwoners met een ziekte of aandoening is lager in het Stadscentrum en Delfshaven en hoger in Feijenoord. Voor Stadscentrum en Delfshaven zijn deze verschillen te verklaren door verschillen in de bevolkingssamenstelling. Het percentage is in Hillegersberg-Schiebroek en Prins Alexander lager als gecorrigeerd wordt voor de bevolkingsopbouw.

Groepen die vaker minimaal één ziekte of aandoening hebben

- Vrouwen (63%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (50 - 89%)
- Turken (63%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (51% - 73%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (58% - 76%)

Tabel 3.2.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met minimaal één ziekte of aandoening

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	13.863	57,3	56,3 - 58,3
Totaal regiogemeenten	8.073	57,0	55,7 - 58,3
Rotterdam	5.790	57,5	56,0 - 59,0
Deelgemeenten			
Stadscentrum	269	46,8	39,8 - 53,9
Delfshaven	566	49,8	44,8 - 54,7
Overschie	251	62,7	55,8 - 69,1
Noord	427	56,2	50,6 - 61,6
Hillegersberg-Schiebroek	440	54,8*	49,8 - 59,8
Kralingen-Crooswijk	430	55,0	49,6 - 60,2
Prins Alexander	912	59,7*	56,2 - 63,2
Feijenoord	586	64,3*	59,6 - 68,7
IJsselmonde	450	62,1	56,8 - 67,1
Charlois	520	57,5	52,5 - 62,4
Hoogvliet	302	62,3	56,1 - 68,2
Hoek van Holland	392	51,8	46,0 - 57,5
Pernis	210	54,6	45,6 - 63,4

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Van de Rotterdammers met minimaal één ziekte of aandoening geeft tweederde aan hierdoor belemmerd te worden bij het uitvoeren van dagelijkse bezigheden in huis, op school, op het werk of in de vrijetijdsbesteding. In Feijenoord is dit percentage hoger dan in de rest van de deelgemeenten en geeft bijna driekwart van de inwoners met een ziekte of aandoening aan belemmerd te worden. In Hillegersberg-Schiebroek en Hoek van Holland is dit percentage juist lager dan in de rest van Rotterdam.

Groepen met een chronische aandoening die vaker belemmerd worden door een ziekte of aandoening

- Vrouwen (68%)
- Mensen van 85 jaar en ouder (89%)
- Turken en Marokkanen (79% en 80%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (62% - 77%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (63% - 83%)

Tabel 3.2.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met een ziekte of aandoening dat belemmerd wordt bij het uitvoeren van dagelijkse bezigheden thuis, op school, werk of in de vrijetijdsbesteding

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	6.241	64,5	63,0 - 66,0
Totaal regiogemeenten	3.689	60,7	58,8 - 62,6
Rotterdam	2.552	67,3	65,2 - 69,4
Deelgemeenten			
Stadscentrum	113	70,8	60,1 - 79,6
Delfshaven	210	64,5	56,1 - 72,1
Overschie	111	65,3	54,7 - 74,6
Noord	183	62,7	54,4 - 70,3
Hillegersberg-Schiebroek	183	57,5*	49,5 - 65,2
Kralingen-Crooswijk	182	70,6	62,9 - 77,5
Prins Alexander	433	64,6	59,5 - 69,4
Feijenoord	275	75,2*	69,0 - 80,5
IJsselmonde	199	69,4	61,7 - 76,2
Charlois	238	71,9	65,0 - 77,8
Hoogvliet	146	66,8	57,9 - 74,6
Hoek van Holland	169	56,9*	49,0 - 64,5
Pernis	94	67,9	56,8 - 77,3

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Van alle ziekten en aandoeningen, nagevraagd bij inwoners van 16 jaar en ouder, komt hoge bloeddruk het meest voor (16,4%), gevolgd door migraine (15,2%), artrose van de heup of knie (15,1%), aandoening aan de rug (11,6%) en depressie (11%).

Tussen de deelgemeenten zien we verschillen in het voorkomen van ziekten en aandoeningen. Het percentage inwoners met een hoge bloeddruk is hoger in Prins Alexander en Hoogvliet en lager in het Stadscentrum. Dit verschil komt voor uit een verschil in bevolkingsopbouw.

In Rotterdam heeft 15,2% van de inwoners migraine en / of andere ernstige hoofdpijn. De enige deelgemeente die verschilt van de rest van de stad is het Stadscentrum; het aandeel van de bevolking dat migraine heeft, is lager.

Het percentage inwoners dat aangeeft artrose te hebben, is hoger in de deelgemeenten Overschie, Prins Alexander en Hoogvliet en lager in Delfshaven en Noord. Voor Overschie en Hoogvliet is dit te verklaren door verschillen in de bevolkingssamenstelling. Na correctie ontstaan een aantal nieuwe verschillen. Het percentage inwoners blijkt in Feijenoord hoger te zijn dan in de andere deelgemeenten samen en in Hillegersberg-Schiebroek blijkt het percentage na correctie lager te zijn.

Bijna 12% van de Rotterdammers geeft aan een ernstige of hardnekkige aandoening aan de rug (inclusief hernia) te hebben. In Overschie en Feijenoord is het percentage hoger en in het Stadscentrum en Prins Alexander is het percentage lager dan in de rest van de deelgemeenten. Na correctie voor geslacht en leeftijd blijven de verschillen voor Feijenoord bestaan, terwijl het verschil voor Prins Alexander alleen bestaat na correctie voor leeftijd en geslacht.

Ruim één op de tien Rotterdammers zegt in de afgelopen twaalf maanden een depressie te hebben gehad. In deelgemeente Feijenoord is dit 16,7% en dat is hoger dan in de rest van de stad. In Hillegersberg-Schiebroek en Hoek van Holland is het percentage mensen met een depressie juist lager.

In vergelijking met 2005 kwamen een aantal ziekten en aandoeningen in Rotterdam in 2008 minder vaak voor bij 16 tot 85-jarigen. Het gaat hierbij om de volgende ziekten en aandoeningen: migraine, eczeem, aandoeningen van de rug, aandoeningen van de nek of schouder, aandoeningen van de elleboog, pols of hand en depressie. Botontkalking, ziekten van het zenuwstelsel, prostaatklaften en duizeligheid met vallen zijn in 2005 niet nagevraagd en konden daarom niet worden vergeleken.

Tabel 3.2.3 Percentage inwoners¹ dat nu of in de afgelopen 12 maanden één van de onderstaande aandoeningen (al dan niet door arts vastgesteld) heeft (gehad)

	Rotterdam	Stadscentrum	Delfshaven	Over-schie	Noord	Hillegers-berg Schie-broek	Kralin-gen	Prins Alexan-der	Feije-noord	IJssel-monde	Charlois	Hoog-vliet	Hoek van Holland	Pernis
Diabetes	5,9	3,6	7,3*	5,1	6,5	4,0*	4,5	5,5*	8,2*	6,4	6,8	5,4	2,6*	5,2
Beroerte	1,7	0,8 [#]	2,4*	2,0 [#]	1,5	1,7	1,3	1,4*	2,1	1,6	1,3	2,4	1,2	4,4 [#]
Hartinfarct	1,5	0,4 [#]	0,9	4,0*	1,8	1,3	1,3	1,2*	1,6	2,1	1,6	2,6	0,6 [#]	2,7
Hartaandoening	3,4	1,0 [#]	1,9	3,3	2,5	6,0	3,3	5,3	3,0	3,1	2,7	4,1	1,6	5,2
Kanker	2,4	1,7 [#]	1,3	3,3	2,1	2,7	2,3	2,6	2,3	2,7	2,8	3,0	1,0 [#]	3,8
Migraine	15,2	10,1*	13,4	12,6	16,3	15,0	15,7	13,9	16,3	16,8	17,8	17,0	15,2	11,7
Hoge bloeddruk	16,4	9,6	13,4	18,3	12,7	15,4	13,0	21,7	15,6	19,3	15,8	20,7	15,7	15,0
Vernauwing bloedvaten	3,6	1,4 [#]	2,9	4,9	2,5	3,0	1,7	3,6	5,0*	6,1*	4,4	3,2	4,3	1,8
Luchtwegklachten (Asthma/COPD e.d.)	9,1	7,5	5,8*	8,8	11,1	6,2*	9,4	7,3*	12,4*	11,3	8,5	12,1	9,8	6,2
Darmstoornissen	4,6	2,4	3,4	1,7*	4,5	3,8	4,1	6,8*	5,8	4,2	5,6	3,0	3,5	5,3
Psoriasis	2,0	2,2	2,3	3,2	2,3	1,5	2,3	2,6	1,8	1,8	1,1	1,1 [#]	2,5	2,2 [#]
Eczeem	4,4	5,1	5,4	3,9	4,8	3,8	7,2*	3,9	4,2	3,2	2,9	4,1	3,3	4,1
Incontinentie	5,8	2,1	3,8	9,5	3,7	6,0	6,9	6,0	6,1	6,7	7,4	7,3	5,1	6,6
Aandoening rug	11,5	5,9	10,7	16,9	9,8	11,0	11,2	10,7*	15,2*	11,1	13,8	12,6	8,6	10,2
Artrose heup/knie	15,1	11,3	8,8	21,3	11,4	13,7*	12,1	18,2*	16,7*	17,7	16,2	20,0	12,1	12,9
Reuma	5,2	5,5	2,4	6,0	4,1	3,0*	3,6	5,5	7,1*	7,0	7,2*	5,4	4,9	3,7
Aandoening nek/schouder	10,7	9,1	9,3	11,2	12,4	7,8*	10,9	9,4*	14,0*	12,2	12,0	9,9	6,6*	10,8
Aandoening elleboog/pols/hand	7,8	8,0	6,6	9,0	7,9	6,3	6,4	7,9	10,1*	8,2	7,1	8,4	6,2	6,7
Depressie	11,0	9,6	12,0	13,4	10,0	7,3*	12,3	10,1	16,7*	8,5	11,7	9,5	6,7*	8,7
Zenuwstelsel 55+	2,4	3,7 [#]	1,8 [#]	3,5 [#]	0,3 [#]	1,5 [#]	1,7 [#]	2,7 [#]	0,8 [#]	3,5	2,0 [#]	4,4	4,3	0,9 [#]
Duizeligheid met vallen, 55+	6,6	7,7	10,6	5,2 [#]	6,3	9,1	8,6	4,8	3,9	6,5	11,1*	5,3	3,2 [#]	2,7 [#]
Botontkalking, vrouw 55+	19,7	18,9	9,9	28,6	17,3	22,2	13,2	21,0	15,8	23,0	22,9	19,5	20,0	20,4
Prostaatklachten, man 55+	15,2	10,5 [#]	11,0	21,5	10,8 [#]	14,7	7,2 [#]	17,4	14,5	19,9	19,0	12,4	12,5	12,3

¹ Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n<5).

Chronische aandoeningen naar geslacht, leeftijd, herkomst, opleiding en financiële situatie

Veel ziekten en aandoeningen komen vaker voor bij vrouwen dan bij mannen. Het gaat hierbij om migraine of ernstige hoofdpijn, hoge bloeddruk, astma, ernstige darmstoornissen, artrose van heup of knie, incontinentie, aandoeningen aan de rug, reuma, aandoeningen van nek of schouder, aandoeningen aan elleboog, pols of hand, depressiviteit, botontkalking en duizeligheid met vallen. Uiteraard zijn er ook ziekten en aandoeningen die vaker bij mannen voorkomen, namelijk diabetes mellitus, hartinfarct en hartaandoeningen (anders dan infarct).

De kans op vrijwel alle ziekten is groter naarmate men ouder wordt. Uitzonderingen hierop zijn: migraine en eczeem. Luchtwegklachten (astma / COPD e.d.) komen iets vaker voor bij mensen tussen de 55 en 85 jaar en psoriasis bij 35 tot 75-jarigen. Ook is bij depressiviteit geen duidelijk verband zichtbaar met de leeftijd. In vergelijking met 16 tot 25-jarigen komt depressie alleen bij 35 tot 45-jarigen en bij 75 tot 85-jarigen iets vaker voor.

In vergelijking met mensen met een Nederlandse herkomst komen sommige ziekten bij bepaalde herkomstgroepen vaker voor. Met name bij mensen met een Turkse, Surinaamse of Marokkaanse achtergrond komen veel ziekten en aandoeningen vaker voor dan bij autochtonen.

Veel ziekten komen vaker voor bij personen met een lage opleiding dan bij personen met als hoogste opleiding HBO of WO. Bij de volgende ziekten en aandoening was dit niet het geval: hartaandoeningen anders dan hartinfarct, psoriasis, chronisch eczeem, botontkalking, ziekten van het zenuwstelsel en prostaatklaachten.

Hoe meer moeite mensen hebben om rond te komen van hun inkomen, hoe groter de kans is op vrijwel alle nagevraagde ziekten en aandoeningen. Alleen bij psoriasis en ziekten van het zenuwstelsel is geen verband te zien tussen moeite met inkomen en het voorkomen van één van de ziekten of aandoeningen.

3.3 Beperkingen lichamelijk functioneren

In de enquête zijn vragen gesteld over algemene verrichtingen in het dagelijks leven, huishoudelijke activiteiten, het gehoor en het gezichtsvermogen. De vragen over beperkingen in lichamelijk functioneren zijn alleen gesteld aan mensen van 55 jaar en ouder.

Berekend is het aandeel mensen met minimaal één beperking van algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL-beperking). Dit houdt in dat men minimaal één van de tien gevraagde handelingen met grote moeite of alleen met hulp van anderen kan uitvoeren. Het gaat hierbij om 'eten en drinken', 'gaan zitten en opstaan uit een stoel', 'in en uit bed stappen', 'aan- en uitkleden', 'zich verplaatsen naar een andere kamer op dezelfde verdieping', 'de trap op- en aflopen', 'de woning verlaten en binnen gaan', 'zich verplaatsen buitenshuis', 'het gezicht en handen wassen' en 'zich volledig wassen'.

Daarnaast zijn vier vragen gesteld over het uitvoeren van dagelijkse huishoudelijke activiteiten. Onder huishoudelijke activiteiten verstaan we dagelijkse boodschappen doen, warme maaltijden bereiden en licht en zwaar huishoudelijk werk verrichten. Berekend is het aandeel mensen dat minimaal één huishoudelijke activiteit met moeite kan uitvoeren, het niet kan vanwege de gezondheid of dit om andere reden niet kan uitvoeren.

Ook als minstens één van de vragen ten aanzien van het gehoor of het gezichtsvermogen met 'kan niet' of 'met grote moeite' is beantwoord, is er sprake van een beperking.

In Rotterdam geeft 14,2% van de inwoners van 55 jaar en ouder aan minimaal één beperking in het algemene dagelijkse leven te hebben. Dit percentage is ten opzichte van 2005 niet veranderd. Tussen de deelgemeenten zijn er weinig verschillen. Alleen in Overschie is het percentage inwoners met minimaal één beperking hoger en in Pernis is dit percentage lager dan in de rest van Rotterdam.

Groepen die vaker een ADL-beperking ervaren

- Vrouwen (14%)
- Mensen van 65 jaar en ouder (9% - 51%)
- Allochtonen (13% - 23%)
- Laag opgeleiden (21%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (17% en 30%)

Tabel 3.3.1 Percentage inwoners van 55 jaar en ouder met minimaal één beperking van de algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL-beperking)

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	5.447	11,6	10,6 - 12,6
Totaal regiogemeenten	3.427	8,6	7,6 - 9,6
Rotterdam	2.020	14,2	12,7 - 15,9
Deelgemeenten			
Stadscentrum	66	13,4	7,0 - 24,1
Delfshaven	131	13,5	8,2 - 21,2
Overschie	63	24,1*	15,1 - 36,2
Noord	108	8,8	4,6 - 15,9
Hillegersberg-Schiebroek	138	14,1	9,2 - 21,1
Kralingen-Crooswijk	123	18,6	12,4 - 26,8
Prins Alexander	433	12,6	9,8 - 16,1
Feijenoord	177	16,1	11,2 - 22,5
IJsselmonde	207	15,8	11,4 - 21,6
Charlois	174	14,2	9,6 - 20,5
Hoogvliet	151	14,6	9,8 - 21,3
Hoek van Holland	121	10,2	5,8 - 17,3
Pernis	119	5,0*	2,3 - 10,8

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

In Rotterdam heeft ruim één op de vijf inwoners van 55 jaar en ouder een beperking bij het uitvoeren van huishoudelijke dagelijkse activiteiten. In Charlois geven ouderen vaker aan beperkt te zijn bij het uitvoeren van dagelijkse huishoudelijke activiteiten in vergelijking met de rest van Rotterdam. In Hoek van Holland en in Pernis is dit percentage mensen juist lager. In Hoek van Holland is er geen sprake meer van een verschil als rekening wordt gehouden met de bevolkingsopbouw.

Tabel 3.3.2 Percentage inwoners van 55 jaar en ouder met minimaal één HDA-beperking (beperking bij huishoudelijke dagelijkse activiteiten)

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	5.474	18,8	17,7 - 20,0
Totaal regiogemeenten	3.435	15,4	14,2 - 16,8
Rotterdam	2.039	21,7	19,8 - 23,6
Deelgemeenten			
Stadscentrum	67	17,7	10,1 - 29,2
Delfshaven	131	26,1	18,8 - 35,0
Overschie	63	27,2	17,6 - 39,5
Noord	109	21,8	14,8 - 30,8
Hillegersberg-Schiebroek	141	20,3	14,4 - 27,8
Kralingen-Crooswijk	126	27,1	19,9 - 35,8
Prins Alexander	437	19,5	16,0 - 23,5
Feijenoord	179	17,7	12,6 - 24,4
IJsselmonde	209	21,0	15,9 - 27,2
Charlois	176	27,9*	21,6 - 35,3
Hoogvliet	154	23,1	17,0 - 30,6
Hoek van Holland	121	12,3	7,3 - 19,8
Pernis	117	12,0*	7,2 - 19,3

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Groepen die vaker een HDA-beperking ervaren

- Vrouwen (20,5%)
- Mensen van 65 jaar en ouder (15 - 70%)
- Allochtonen (met uitzondering van Antillianen) (19% - 42,5%)
- Laag opgeleiden (26,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (18% - 35%)

In Rotterdam geeft 8,8% van de inwoners aan (al dan niet met behulp van een gehoorapparaat) gehoorproblemen te hebben, 9% heeft (al dan niet met bril of contactlenzen) problemen met zien. Het percentage inwoners van 55 tot 85 jaar met problemen met zien was in 2005 10,8% en daalde in 2008 tot 8%. Het percentage inwoners met gehoorproblemen is ten opzichte van 2005 gelijk gebleven.

Het percentage inwoners met gehoorproblemen lijkt in Hillegersberg-Schiebroek en Hoek van Holland lager dan in de rest van Rotterdam. Het aantal respondenten dat aangeeft een gehoorbeperking te hebben, is echter kleiner dan vijf en uitspraken over significantie worden daarom niet gedaan. Het percentage inwoners met problemen met het zicht is in Kralingen-Crooswijk en Feijenoord hoger dan in de rest van Rotterdam. Voor Prins Alexander en Charlois geldt dat het percentage inwoners met een verminderd gezichtsvermogen juist lager is.

Tabel 3.3.3 Gehoorproblemen en problemen met zien bij inwoners van 55 jaar en ouder

	Gehoörproblemen			Problemen met zien		
	n ¹	% ²	95% BI ³	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	5.322	7,6	6,9 - 8,5	5.450	7,6	6,8 - 8,4
Totaal regiogemeenten	3.352	6,3	5,5 - 7,3	3.423	5,9	5,1 - 6,8
Rotterdam	1.970	8,8	7,5 - 10,2	2.027	9,0	7,8 - 10,4
Deelgemeenten						
Stadscentrum	64	13,5	6,9 - 24,8	68	14,8	8,0 - 25,7
Delfshaven	126	8,3	4,4 - 15,2	130	13,8*	8,7 - 21,2
Overschie	61	6,6 [#]	2,5 - 16,3	63	11,3	5,5 - 22,0
Noord	108	6,1	2,8 - 13,0	107	9,0	4,8 - 16,1
Hillegersberg-Schiebroek	141	2,2 [#]	0,7 - 6,7	145	9,1	5,4 - 15,1
Kralingen-Crooswijk	119	12,5	7,6 - 20,0	124	14,7*	9,3 - 22,2
Prins Alexander	424	8,9	6,5 - 12,0	433	5,5*	3,6 - 8,1
Feijenoord	170	11,9	7,6 - 17,9	179	13,3*	9,0 - 19,4
IJsselmonde	198	8,7	5,4 - 13,5	206	9,0	5,8 - 13,8
Charlois	170	9,7	5,9 - 15,5	173	9,8	6,2 - 15,2
Hoogvliet	148	10,1	6,2 - 16,2	153	4,4*	2,1 - 9,0
Hoek van Holland	118	3,1 [#]	1,1 - 8,2	120	4,5	1,8 - 10,5
Pernis	114	11,4	6,7 - 18,7	117	4,3	1,8 - 9,9

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

Groepen die vaker een gehoorprobleem ervaren

- Mannen (8%)
- Mensen van 75 jaar en ouder (14,5 - 21%)
- Surinamers, Turken en Marokkanen (13%; 22%; 27%)
- Laag opgeleiden (7% en 12)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (8% - 16%)

Groepen die vaker een probleem met zien ervaren

- Vrouwen (9%)
- Mensen van 75 jaar en ouder (11% - 22%)
- Allochtonen (11% - 34%)
- Laag opgeleiden (15%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (9% - 20%)

3.4 Psychisch welbevinden en medicatie voor angst, depressie, spanning en stress

Om een beeld te krijgen van de psychische gezondheid van de inwoners van Rotterdam is een vragenstel van 10 vragen (K10) in de vragenlijst opgenomen. De K10 is een maat voor psychische gezondheid en meet in het bijzonder depressieve klachten in de maand voorafgaand aan het onderzoek. Aan de hand van de uitkomsten van de K10 kan bepaald worden hoeveel risico (hoog, matig, laag of geen) iemand heeft op een depressie.

In Rotterdam heeft 40,3% van de inwoners een matig risico op een depressie en 7,6% een hoog risico op een depressie. In de deelgemeente Delfshaven is het percentage inwoners met een matig risico op een depressie hoger dan in de andere deelgemeenten, terwijl in Prins Alexander en Hoek van Holland het percentage mensen met een matig risico op een depressie juist lager is. Voor Hoek van Holland is er een significant verschil als er gecorrigeerd wordt voor leeftijd en geslacht. In Feijenoord wonen meer mensen met een hoog risico op een depressie. In Overschie, Hillegersberg-Schiebroek en Hoek van Holland wonen minder mensen met een hoog risico op een depressie dan gemiddeld in de andere deelgemeenten. Voor Hillegersberg-Schiebroek is er een significant verschil als gecorrigeerd wordt voor leeftijd en geslacht. In 2005 had 35,5% van de Rotterdammers van 16 tot 85 jaar een matig risico op een depressie en 8,9% had een hoog risico op een depressie. Ten opzichte van 2005 nam het aandeel mensen met een matig risico op een depressie in 2008 toe (40%) en was er een lichte daling van het aandeel mensen met een hoog risico op een depressie (7,6%).

Groepen met een matig risico op een depressie

- Vrouwen (43%)
- Mensen van 16 tot 25 jaar en 75 jaar en ouder (43% - 56%)
- Surinamers, Turken, overig westerse en overig niet-westerse (41% - 48%)
- Laag opgeleiden (39% en 45,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (40% - 45,5%)

Groepen met een hoog risico op een depressie

- Vrouwen (8%)
- Mensen van 35 tot 55 jaar en 85 jaar en ouder (7% - 12%)
- Surinamers, Turken, overig westerse en overig niet-westerse (9% - 20%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (5,5% - 14%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (4% - 27,5%)

Tabel 3.4.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met een matig of hoog risico op een depressie

	n ¹	Matig risico		Hoog risico	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	14.028	38,2	37,2 - 39,2	6,4	5,9 - 7,0
Totaal regiogemeenten	8.174	35,3	34,1 - 36,6	4,8	4,3 - 5,4
Rotterdam	5.854	40,3	38,8 - 41,8	7,6	6,9 - 8,5
Deelgemeenten					
Stadscentrum	270	45,6	38,6 - 52,7	6,3	3,5 - 11,0
Delfshaven	568	47,6*	42,6 - 52,5	6,7	4,8 - 9,2
Overschie	258	45,4	38,5 - 52,5	2,9*	1,4 - 5,8
Noord	430	44,2	38,7 - 49,9	9,3	6,4 - 13,4
Hillegersberg-Schiebroek	451	38,1	33,2 - 43,2	5,0*	3,1 - 7,8
Kralingen-Crooswijk	436	42,0	36,8 - 47,4	8,1	5,7 - 11,4
Prins Alexander	919	33,9*	30,6 - 37,4	6,3	4,7 - 8,3
Feijenoord	590	41,3	36,7 - 46,1	11,8*	9,2 - 15,2
IJsselmonde	454	35,6	30,7 - 40,8	7,7	5,2 - 11,3
Charlois	527	42,5	37,6 - 47,5	9,9	7,4 - 13,3
Hoogvliet	301	38,1	32,1 - 44,4	6,2	3,6 - 10,2
Hoek van Holland	399	34,4*	28,7 - 40,6	3,9*	2,3 - 6,4
Pernis	217	36,8	28,3 - 46,2	6,0	3,5 - 10,0

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Verder is ook aan de respondenten gevraagd of ze tijdens de deelname aan het onderzoek medicijnen gebruikten voor angst, depressie, spanning of stress. In Rotterdam gebruikte op het moment van het onderzoek 6,8% van de inwoners van 16 jaar en ouder psychofarmaca. De bevolking van Feijenoord gebruikt vaker psychofarmaca. In het Stadscentrum wordt juist door minder inwoners dit type medicatie gebruikt. Dit laatste verschil is te verklaren door verschillen in geslachts- en leeftijdsverdeling, wanneer hiervoor gecorrigeerd wordt, verdwijnt dit verschil.

Groepen die vaker medicijnen voor angst, depressie, spanning of stress gebruiken

- Vrouwen (8%)
- Mensen van 25 jaar en ouder (4% - 11,5%)
- Turken en Marokkanen (11% en 10%)
- LBO, MAVO en laag opgeleiden (7% - 10%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (6% - 14,5%)

Tabel 3.4.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat momenteel psychofarmaca gebruikt

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	14.031	6,5	6,0 - 7,1
Totaal regiogemeenten	8.171	6,2	5,6 - 6,8
Rotterdam	5.860	6,8	6,1 - 7,6
Deelgemeenten			
Stadscentrum	268	3,4	1,8 - 6,6
Delfshaven	570	4,9	3,3 - 7,1
Overschie	258	6,4	3,8 - 10,7
Noord	431	6,8	4,6 - 10,1
Hillegersberg-Schiebroek	449	6,1	4,0 - 9,3
Kralingen-Crooswijk	435	8,0	5,5 - 11,6
Prins Alexander	921	6,4	4,8 - 8,4
Feijenoord	595	9,7*	7,1 - 13,2
IJsselmonde	454	7,4	5,1 - 10,7
Charlois	528	6,0	4,1 - 8,5
Hoogvliet	301	8,5	5,4 - 12,9
Hoek van Holland	398	6,6	4,0 - 10,6
Pernis	217	6,5	4,0 - 10,6

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

3.5 Eenzaamheid

Sociale relaties zijn van invloed op de gezondheid. De gezondheid speelt ook een rol bij het aangaan of onderhouden van relaties. Sociale relaties kunnen op verschillende manieren de gezondheid beïnvloeden. Meer sociale steun is verbonden met een lagere hartslag, lagere bloeddruk, minder serumcholesterol, betere immuunreacties en minder stressreacties. Sociale steun beschermt tegen het ontstaan van hart- en vaatziekten. Daarnaast zorgt sociale steun ook voor een gunstiger prognose bij mensen die al aan hart- en vaatziekten lijden. Dit laatste geldt vooral voor emotionele steun. De invloed van sociale steun op kanker is niet duidelijk. Er zijn wel enkele aanwijzingen dat weinig sociale steun het ontstaan en een ongunstige voortgang beïnvloedt. Negatieve sociale interacties, zoals afkeurende opmerkingen en onredelijke eisen, lijken het risico op met name depressie en angina pectoris te verhogen. Langdurige conflicten zijn ook een vorm van negatieve sociale interacties. Conflicten die zich over langere tijd uitstreken zijn van invloed op het later ontstaan van zowel stemmings- als angststoornissen (Savelkoul 2008).

De cijfers over eenzaamheid zijn gebaseerd op de eenzaamheidsschaal van De Jong et al (1985). Deze schaal bestaat uit elf vragen die zowel op de sociale als emotionele eenzaamheid betrekking hebben. Bij sociale eenzaamheid wordt een ondersteunend netwerk gemist met als gevolg gevoelens van verveling en doelloosheid en bij emotionele eenzaamheid wordt het missen van intieme relaties bedoeld wat leidt tot gevoelens van verlatenheid en intens verdriet. De score op de eenzaamheidsschaal wordt in vier klassen ingedeeld: niet eenzaam (0-2), matig eenzaam (3-8), ernstig eenzaam (9-10) en zeer ernstig eenzaam (11). De laatste drie klassen worden samengevoegd tot de groep 'eenzamen' (3-11). In feite is wat gemeten wordt het al of niet bestaande verlangen naar (meer, andere of betere) relaties. Men gaat er hierbij van uit dat eenzaamheid wordt veroorzaakt door een gebrek aan relaties.

In Rotterdam geeft ruim veertig procent van de inwoners van 16 jaar en ouder aan matig tot (zeer) ernstig eenzaam te zijn. In 2005 was 52,4% van de inwoners van 16 tot 85 jaar matig tot (zeer) ernstig eenzaam. In 2008 is dit gedaald tot 42%.

Tussen de deelgemeenten zijn verschillen in het voorkomen van eenzaamheid. In Delfshaven, Feijenoord en Charlois is het aandeel eenzamen hoger en in Stadscentrum, Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander en Hoek van Holland is het percentage eenzamen lager dan in de rest van Rotterdam.

Groepen die zich vaker matig tot zeer ernstig eenzaam voelen

- Mensen van 75 jaar en ouder (47% - 53%)
- Allochtonen (43% en 65%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (37% - 52%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (36% - 69%)

Tabel 3.5.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat zich matig tot zeer eenzaam voelt

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	13.786	38,9	37,9 - 39,9
Totaal regiogemeenten	8.057	34,6	33,3 - 35,8
Rotterdam	5.729	42,2	40,6 - 43,7
Deelgemeenten			
Stadscentrum	266	34,0*	27,8 - 40,9
Delfshaven	550	50,4*	45,4 - 55,5
Overschie	254	37,8	31,2 - 44,8
Noord	415	41,5	36,0 - 47,2
Hillegersberg-Schiebroek	440	34,5*	29,7 - 39,6
Kralingen-Crooswijk	426	37,8	32,7 - 43,3
Prins Alexander	907	38,8*	35,3 - 42,5
Feijenoord	575	50,9*	46,2 - 55,6
IJsselmonde	446	41,5	36,3 - 46,8
Charlois	510	48,9*	43,8 - 54,0
Hoogvliet	295	39,2	33,1 - 45,6
Hoek van Holland	399	33,6*	28,1 - 39,7
Pernis	214	35,9	28,8 - 43,8

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Van de inwoners in Rotterdam heeft 16% een hoge score op emotionele eenzaamheid en heeft 31,2% een hoge score op sociale eenzaamheid. In Noord, Feijenoord en Charlois is het percentage inwoners met een hoge score op emotionele eenzaamheid hoger en in Overschie, Hillegersberg-Schiebroek, Hoek van Holland en Pernis is dit percentage lager dan in de rest van de stad. Een hoge score op sociale eenzaamheid komt vaker voor in Delfshaven en Feijenoord en komt minder voor in Hillegersberg-Schiebroek en Hoek van Holland dan in de rest van Rotterdam.

Groepen met hoge score op emotionele eenzaamheid

- Vrouwen (15%)
- Mensen van 75 jaar en ouder (18% - 30%)
- Allochtonen (16% en 36%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (12% - 24%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (11% - 41%)

Groepen met hoge score op sociale eenzaamheid

- Mannen (30%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (30% - 35%)
- Allochtonen (34% - 51%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (27% - 38%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (27% - 56%)

Tabel 3.5.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met een hoge score op emotionele en sociale eenzaamheid

	Emotionele eenzaamheid			Sociale eenzaamheid	
	n ¹	% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.319	13,8	13,1 - 14,6	28,6	27,6 - 29,6
Totaal regiogemeenten	7.807	11,0	10,2 - 11,8	25,1	24,0 - 26,3
Rotterdam	5.512	16,0	14,8 - 17,2	31,2	29,7 - 32,6
Deelgemeenten					
Stadscentrum	258	14,5	10,1 - 20,3	25,2	19,6 - 31,9
Delfshaven	534	16,6	12,9 - 21,0	36,4*	31,6 - 41,5
Overschie	246	9,4*	6,0 - 14,4	27,7	21,7 - 34,5
Noord	399	19,8*	15,5 - 25,0	28,7	23,8 - 34,1
Hillegersberg-Schiebroek	426	8,9*	6,2 - 12,6	24,0*	19,7 - 28,9
Kralingen-Crooswijk	411	18,7	14,5 - 23,7	29,7	24,9 - 35,1
Prins Alexander	879	14,3	11,8 - 17,2	28,6	25,4 - 31,2
Feijenoord	548	20,3*	16,7 - 24,5	41,2*	36,6 - 45,9
IJsselmonde	426	14,7	11,1 - 19,2	30,6	25,9 - 35,8
Charlois	484	21,4*	17,4 - 25,9	35,2	30,3 - 40,3
Hoogvliet	279	11,3*	7,8 - 16,2	28,8	23,4 - 35,0
Hoek van Holland	385	9,4*	5,9 - 14,5	24,2*	19,4 - 29,8
Pernis	205	10,5*	6,9 - 15,6	25,5	19,7 - 32,4

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

4 Leefstijl

4.1 Manier van leven en regie over eigen leven

Met de volgende vraag in de vragenlijst is gekeken hoe gezond de respondenten hun eigen manier van leven vinden: 'Hoe gezond vindt u alles bij elkaar genomen uw manier van leven?'. De antwoorden op deze vraag zijn: 'zeer gezond', 'gezond', 'niet gezond, niet ongezond', 'ongezond' of 'zeer ongezond'. In Rotterdam geeft een derde van de inwoners aan hun manier van leven 'niet gezond, niet ongezond' tot 'zeer ongezond' te vinden. In Hillegersberg-Schiebroek en Prins Alexander vinden mensen hun manier van leven vaker gezond. In Charlois vinden mensen hun leefstijl vaker ongezond dan in de rest van Rotterdam.

Tabel 4.1.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat hun manier van leven niet gezond, niet ongezond tot zeer ongezond vindt

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	14.162	31,0	30,0 - 32,0
Totaal regiogemeenten	8.255	28,7	27,5 - 29,9
Rotterdam	5.907	32,7	31,2 - 34,1
Deelgemeenten			
Stadscentrum	274	37,9	31,2 - 45,1
Delfshaven	575	33,8	29,3 - 38,6
Overschie	260	31,0	24,9 - 37,8
Noord	433	35,4	30,2 - 41,0
Hillegersberg-Schiebroek	451	25,4*	21,1 - 30,1
Kralingen-Crooswijk	439	33,6	28,7 - 39,0
Prins Alexander	930	27,4*	24,3 - 30,8
Feijenoord	598	35,3	31,0 - 39,9
IJsselmonde	456	31,7	27,0 - 36,7
Charlois	530	40,8*	36,0 - 45,8
Hoogvliet	306	30,3	24,8 - 36,5
Hoek van Holland	401	27,9	23,0 - 33,5
Pernis	219	31,2	23,9 - 39,5

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Tabel 4.1.2 Ervaren (gezonde) manier van leven van de inwoners van 16 jaar en ouder

		Ze gezond	Gezond	Niet gezond/ ongezond	Ongezond	Ze ongezond
	n ¹	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²
Totaal	14.162	4,6	64,4	27,8	2,9	0,3
Totaal regiogemeenten	8.255	4,5	66,8	26,4	2,1	0,2
Rotterdam	5.907	4,7	62,7	28,8	3,4	0,5
Deelgemeenten						
Stadscentrum	274	4,8	57,3	32,8	5,0	-
Delfshaven	575	4,5	61,8	28,9	4,1	0,8 [#]
Overschie	260	5,4	63,6	25,9	4,4	0,6 [#]
Noord	433	5,9	58,7	30,2	4,6	0,6 [#]
Hillegersberg-Schiebroek	451	5,6	69,0	23,3	2,0	0,1 [#]
Kralingen-Crooswijk	439	3,6	62,7	27,9	5,4	0,4 [#]
Prins Alexander	930	3,8	68,8	25,5	1,4	0,5 [#]
Feijenoord	598	6,1	58,6	30,2	4,3	0,8 [#]
IJsselmonde	456	3,9	64,4	29,2	2,0	0,5 [#]
Charlois	530	4,8	54,4	35,8	4,6	0,4 [#]
Hoogvliet	306	3,0	66,7	26,9	3,4	-
Hoek van Holland	401	9,1	63,0	26,1	1,8	-
Pernis	219	2,9	65,9	28,2	2,2	0,8 [#]

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage.

[#] De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen (n<5).

Groepen die hun manier van leven vaker niet gezond/ niet ongezond tot (zeer) ongezond vinden

- Mannen (33%)
- Turken en overig westers (46% en 37%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (30% - 38%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (30% - 53%)

Bij de ouderen (55 jaar en ouder) is met de Mastery Scale van Pearlin et al (1978) gemeten in hoeverre zij vinden dat ze controle hebben over hun leven. Op basis van zeven stellingen met vijf antwoordcategorieën van 'helemaal mee eens' tot helemaal mee oneens' is bepaald of iemand het gevoel heeft regie over eigen leven te hebben. Voldoende regie over eigen leven biedt bescherming tegen functionele achteruitgang en depressieve symptomen. Wanneer mensen enige controle over hun leven en omgeving hebben en / of denken te hebben, zullen ze eerder zelf iets ondernemen in hun leven en omgeving. Wanneer iemand bijvoorbeeld denkt niets te kunnen ondernemen tegen overgewicht, dan zal deze persoon ook niet snel iets ondernemen tegen overgewicht.

In Rotterdam heeft een kwart van de ouderen de overtuiging onvoldoende regie te hebben over hun eigen leven. In Hillegersberg-Schiebroek ervaren meer mensen voldoende regie over hun eigen leven. In Charlois ervaren minder mensen voldoende regie over hun eigen leven.

Tabel 4.1.3 Percentage inwoners van 55 jaar en ouder dat onvoldoende regie over hun eigen leven ervaart

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	5.159	23,8	22,5 - 25,2
Totaal regiogemeenten	3.256	22,2	20,7 - 23,7
Rotterdam	1.903	25,2	23,2 - 27,3
Deelgemeenten			
Stadscentrum	64	33,7	22,9 - 46,5
Delfshaven	121	26,1	18,6 - 35,4
Overschie	57	28,1	18,0 - 41,1
Noord	98	28,4	20,2 - 38,2
Hillegersberg-Schiebroek	135	17,3*	11,8 - 24,7
Kralingen-Crooswijk	115	25,0	17,8 - 33,9
Prins Alexander	416	21,7	17,9 - 25,9
Feijenoord	165	25,5	19,2 - 33,0
IJsselmonde	195	25,0	19,3 - 31,6
Charlois	164	37,1*	29,8 - 45,0
Hoogvliet	143	22,3	16,1 - 30,0
Hoek van Holland	110	24,7	17,4 - 33,8
Pernis	111	24,3	17,3 - 33,0

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Groepen die vinden dat zij onvoldoende regie over hun eigen leven hebben

- Mensen van 85 jaar en ouder (39%)
- Surinamers, Turken, Marokkanen, Kaapverdianen en overig (niet)-westers (29% - 50%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (31% en 22,5%)
- Opletten op uitgaven en moeite met inkomen (23% - 48%)

4.2 Overgewicht

Een maat voor overgewicht is de Body Mass Index (BMI). Op basis van het lichaamsgewicht en de lengte van een persoon kan de BMI berekend worden (gewicht/lengte²). Bij een BMI tussen 25 en 30 is er sprake van matig overgewicht. Is de BMI groter dan of gelijk aan 30, dan is er sprake van obesitas.

Van de Nederlanders in de leeftijd van 20 jaar en ouder heeft 35,7% matig overgewicht en elf procent heeft ernstig overgewicht (CBS / POLS 2008). Overgewicht, en met name ernstig overgewicht (obesitas), hangt samen met meerdere chronische ziekten, zoals diabetes mellitus type 2 (suikerziekte) en hart- en vaatziekten. Wanneer er geen ernstig overgewicht meer zou voorkomen, zou diabetes mellitus type 2 bij mannen 53% minder voorkomen en bij vrouwen 26% minder. Hartinfarcten zouden in dat geval 17% minder voorkomen bij mannen en 4% minder bij vrouwen. Beroertes zouden bij afwezigheid van ernstig overgewicht

zowel bij mannen als bij vrouwen 3% minder voorkomen. Ook hebben mensen met (ernstig) overgewicht vaker last van verschillende vormen van kanker en van aandoeningen aan het bewegingsapparaat (artrose) en de ademhalingsorganen. Bovendien komen bij vrouwen met (ernstig) overgewicht menstruatiestoornissen en onvruchtbaarheid vaker voor (Visscher et al 2008).

In de gemeente Rotterdam heeft een derde van de inwoners van 16 jaar of ouder matig overgewicht. Obesitas komt bij 14,4% van de inwoners voor. In totaal is er dus bij de helft (48%) van de bevolking sprake van een vorm van overgewicht. Ten opzichte van 2005 is het voorkomen van matig overgewicht en obesitas in Rotterdam niet veranderd.

In de deelgemeenten Overschie en Hoogvliet wonen meer inwoners met matig overgewicht in vergelijking met de rest van Rotterdam, terwijl in Kralingen-Crooswijk en Hoek van Holland juist minder overgewicht voorkomt dan in de andere deelgemeenten. De verschillen van de deelgemeenten Overschie en Hoek van Holland zijn te verklaren door verschillen in leeftijdopbouw en geslacht. Het voorkomen van obesitas is hoger dan gemiddeld in Feijenoord en Charlois en lager in het Stadscentrum, Hillegersberg-Schiebroek en Hoek van Holland.

Tabel 4.2.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder met matig overgewicht en obesitas

	n ¹	Matig overgewicht (BMI 25-30)		Obesitas (BMI ≥ 30)	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.758	35,0	34,0 - 36,0	13,9	13,2 - 14,6
Totaal regiogemeenten	8.042	36,9	35,6 - 38,1	13,3	12,4 - 14,2
Rotterdam	5.716	33,6	32,1 - 35,0	14,4	13,3 - 15,5
Deelgemeenten					
Stadscentrum	268	30,9	24,7 - 37,8	8,1*	5,3 - 12,1
Delfshaven	549	31,0	26,5 - 35,8	12,8	10,0 - 16,1
Overschie	254	41,4	34,6 - 48,5	16,1	11,6 - 21,9
Noord	422	29,8	24,8 - 35,4	12,6	9,3 - 16,9
Hillegersberg-Schiebroek	442	34,8	30,0 - 40,0	7,1*	4,9 - 10,2
Kralingen-Crooswijk	422	26,9*	22,3 - 31,9	11,6	8,6 - 15,4
Prins Alexander	899	35,0	31,6 - 38,5	16,2	13,6 - 19,1
Feijenoord	578	35,6	31,1 - 40,3	18,2*	14,8 - 22,2
IJsselmonde	443	34,8	30,1 - 39,9	16,5	12,8 - 20,9
Charlois	512	33,9	29,4 - 38,8	18,2*	14,6 - 22,4
Hoogvliet	295	41,3*	35,3 - 47,7	16,2	12,1 - 21,2
Hoek van Holland	387	27,8	23,2 - 33,0	9,5*	6,8 - 13,2
Pernis	212	36,6	28,2 - 46,0	16,0	11,5 - 21,8

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Groepen die vaker matig overgewicht hebben

- Mannen (41%)
- Mensen van 25 jaar en ouder (26% - 44%)
- Turken en Marokkanen (38% en 41%)
- Middelbaar opgeleiden (34,5% en 38%)

Groepen die vaker obesitas hebben

- Vrouwen (16%)
- Mensen van 25 jaar en ouder (8% - 20%)
- Surinamers, Antillianen / Arubanen, Turken en Marokkanen (15% - 26%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (11% - 23%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (15% - 20%)

4.3 Lichaamsbeweging

Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Aan de hand van meerdere vragen naar verschillende vormen van lichaamsbeweging en de duur hiervan, kan berekend worden hoeveel procent van de inwoners voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). Volwassenen (18 jaar en ouder) voldoen aan deze norm als ze op minimaal vijf dagen van de week een half uur matig intensief actief zijn. Voorbeelden van matig intensieve activiteiten zijn: sport, fietsen van en naar het werk of school, stevig wandelen en tuinieren. Ook kan men lichamelijk actief zijn op het werk of door het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden. In Nederland voldoet 54% van de bevolking van 12 jaar en ouder aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (Giebers et al 2008).

Matig intensieve activiteit heeft een gunstig effect op de gezondheid, mits deze regelmatig wordt verricht. Bij onvoldoende lichamelijke activiteit is er een verhoogde kans op vroegtijdig overlijden en verhoogd het risico op het ontstaan van coronaire hartziekten (CHZ), diabetes mellitus (suikerziekte), beroerte (CVA), osteoporose (botontkalking), dikke darmkanker en borstkanker. Voldoende lichamelijke activiteit zorgt voor behoud van gezondheid en heeft een gunstig effect op het verloop van met name de ziekten CHZ, beroerte, diabetes mellitus (suikerziekte), osteoporose (botontkalking) en depressie (Wendel-Vos 2008).

Tabel 4.3.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat niet voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	14.087	40,2	39,2 - 41,3
Totaal regiegemeenten	8.212	36,9	35,6 - 38,2
Rotterdam	5.875	42,7	41,2 - 44,2
Deelgemeenten			
Stadscentrum	273	55,3*	48,0 - 62,3
Delfshaven	567	42,8	38,1 - 47,7
Overschie	258	41,6	34,9 - 48,7
Noord	429	40,1	34,7 - 45,7
Hillegersberg-Schiebroek	451	38,4	33,5 - 43,5
Kralingen-Crooswijk	437	40,6	35,5 - 45,9
Prins Alexander	926	37,0*	33,6 - 40,6
Feijenoord	595	52,6*	47,9 - 57,2
IJsselmonde	455	44,9	39,7 - 50,2
Charlois	527	42,7	37,8 - 47,7
Hoogvliet	304	41,0	35,0 - 47,4
Hoek van Holland	401	38,8	33,3 - 44,5
Pernis	217	39,4	30,5 - 49,1

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

In Rotterdam voldoet ruim veertig procent van de bevolking van 16 jaar en ouder niet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Het aandeel mensen dat niet aan de norm voldoet, is ten opzichte van 2005 licht afgenomen. In 2005 voldeed 45,7% van de 16 tot 85-jarigen niet aan de norm en in 2008 was dat 42,3%. In het Stadscentrum en Feijenoord wordt door minder mensen de Nederlandse Norm Gezond Bewegen gehaald dan in de andere deelgemeenten, terwijl in Prins Alexander meer mensen de norm halen.

Groepen die minder vaak voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen

- Mensen van 85 jaar en ouder (73%)
- Surinamers, Antillianen/ Arubanen, Turken, Marokkanen en overig (niet-)westers (41% - 64%)
- Lager opgeleiden (48%)
- Mensen die grote moeite hebben met rondkomen (49%)

Mening over beweeggedrag

Naast de vragen over het soort beweging en de duur hiervan is aan de respondenten ook gevraagd of zij zelf vinden voldoende te bewegen. Ze konden daarbij kiezen tussen drie antwoordcategorieën: 'ja, zeker'; 'ja, meestal wel' en 'nee'.

In Rotterdam vindt ruim een derde van de inwoners dat hij meestal voldoende beweegt en 28,5% vindt dat hij onvoldoende beweegt. Het percentage dat zelf vindt onvoldoende te bewegen, is lager dan het percentage dat niet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen voldoet. Het lijkt er dus op dat mensen hun bewegingspatroon overschatten, hoewel ook nog veel mensen aangeven niet altijd voldoende te bewegen. In het Stadscentrum vindt 35,9% dat hij onvoldoende beweegt. Dit percentage is hoger dan in de andere deelgemeenten. In Prins Alexander en Hoek van Holland geven mensen vaker aan voldoende te bewegen. Het verschil voor deelgemeente Prins Alexander is te verklaren door verschillen in opbouw van de bevolking.

Groepen die vaker vinden dat zij meestal voldoende bewegen

- Vrouwen (37,5%)

Groepen die vaker vinden dat zij onvoldoende bewegen

- Vrouwen (28%)
- 25 tot 45-jarigen en mensen van 85 jaar en ouder (32% - 43%)
- Mensen met enige of grote moeite met rondkomen (31% - 39%)

Tabel 4.3.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat aangeeft meestal voldoende of onvoldoende te bewegen

	n ¹	Meestal voldoende beweging		Onvoldoende beweging	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.862	35,4	34,4 - 36,4	27,2	26,3 - 28,2
Totaal regiogemeenten	8.088	36,1	34,9 - 37,4	25,5	24,4 - 26,7
Rotterdam	5.774	34,8	33,4 - 36,3	28,5	27,1 - 29,9
Deelgemeenten					
Stadscentrum	268	36,4	29,8 - 43,5	35,9*	29,3 - 43,1
Delfshaven	562	34,5	29,9 - 39,3	31,5	26,9 - 36,3
Overschie	255	36,9	30,4 - 43,9	25,9	20,3 - 32,3
Noord	415	37,2	31,9 - 42,9	28,1	23,2 - 33,6
Hillegersberg-Schiebroek	439	36,1	31,3 - 41,3	27,6	23,2 - 32,5
Kralingen-Crooswijk	428	32,4	27,4 - 37,8	29,3	24,7 - 34,8
Prins Alexander	910	36,5	33,0 - 40,1	25,2	22,1 - 28,6
Feijenoord	584	32,1	28,0 - 36,5	28,3	24,3 - 32,6
IJsselmonde	440	32,4	27,6 - 37,6	30,2	25,4 - 35,4
Charlois	521	35,9	31,2 - 40,9	29,1	24,8 - 33,8
Hoogvliet	301	32,5	26,9 - 38,6	27,9	22,5 - 34,0
Hoek van Holland	398	36,6	31,0 - 42,5	22,2*	17,9 - 27,2
Pernis	218	27,8	21,7 - 34,9	22,4	17,0 - 29,0

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Intentie om meer te bewegen

Aan de respondenten die aangaven meestal voldoende of onvoldoende te bewegen, is ook gevraagd of zij van plan zijn om meer te gaan bewegen. In Rotterdam is ruim de helft van deze inwoners van plan om meer te gaan bewegen. Vijfentwintig procent wil dit binnen een maand gaan doen en 32% is van plan om binnen een half jaar meer te gaan bewegen.

In IJsselmonde zijn minder mensen van plan om binnen een maand meer te gaan bewegen dan in de andere deelgemeenten. In Delfshaven zijn meer mensen dan in de andere deelgemeenten van plan om binnen een half jaar meer te gaan bewegen. Dit is echter te verklaren door verschillen in leeftijd en geslacht. In de deelgemeenten Overschie en Prins Alexander zijn juist minder mensen dan in de andere deelgemeenten van plan om binnen een half jaar meer te gaan bewegen. Ook deze verschillen zijn weer te verklaren door verschillen in leeftijd en geslacht. In Hoek van Holland zijn na correctie voor leeftijd en geslacht minder mensen dan in andere deelgemeenten van plan om binnen een half jaar meer te gaan bewegen.

Groepen die vaker aangeven dat zij binnen een maand meer willen gaan bewegen

- Kaapverdianen (41%)

Groepen die vaker aangeven dat zij binnen een half jaar meer willen gaan bewegen

- Allochtonen m.u.v. Kaapverdianen (35% - 48%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (35% - 37%)

Tabel 4.3.3 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat aangeeft meestal voldoende of onvoldoende te bewegen maar wel van plan is om meer te gaan bewegen

	n ¹	Binnen één maand		Binnen een half jaar	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	8.233	24,1	22,9 - 25,3	31,2	29,9 - 32,5
Totaal regiogemeenten	4.733	23,4	21,9 - 24,9	29,9	28,4 - 31,6
Rotterdam	3.500	24,6	22,9 - 26,3	32,1	30,3 - 34,0
Deelgemeenten					
Stadscentrum	190	31,7	24,0 - 40,5	34,9	27,1 - 43,7
Delfshaven	347	22,0	17,3 - 27,6	37,8	31,9 - 44,2
Overschie	160	24,9	18,0 - 33,3	22,7	16,3 - 30,7
Noord	261	29,7	23,3 - 37,0	33,1	27,3 - 39,4
Hillegersberg-Schiebroek	271	23,1	18,0 - 29,2	31,3	25,4 - 37,9
Kralingen-Crooswijk	263	29,6	23,8 - 36,1	28,4	22,5 - 35,2
Prins Alexander	550	23,6	19,8 - 28,0	26,6	22,5 - 31,0
Feijenoord	343	27,4	22,3 - 33,3	32,5	27,1 - 38,4
IJsselmonde	249	17,3*	12,5 - 23,4	34,3	27,7 - 41,5
Charlois	321	21,5	16,6 - 27,4	35,4	29,6 - 41,6
Hoogvliet	175	22,5	16,2 - 30,4	32,9	25,4 - 41,4
Hoek van Holland	231	30,5	23,7 - 38,4	27,3*	21,5 - 34,0
Pernis	114	16,5	10,6 - 24,9	32,9	24,7 - 42,3

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Redenen om niet voldoende te bewegen

Aan de respondenten die aangaven meestal voldoende of onvoldoende te bewegen, is ook gevraagd waarom zij tot nu toe hun beweegpatroon niet hebben veranderd. De vaakst genoemde redenen om het beweegpatroon niet te veranderen zijn: geen tijd, beweeg meestal al genoeg, gebrek aan zelfdiscipline, geen zin en geen vaste sportpartner. Ruim de helft geeft aan geen tijd te hebben en een derde heeft geen vaste sportpartner.

In het Stadscentrum geven inwoners vaker aan geen tijd te hebben, ruim zeventig procent heeft onvoldoende tijd. Ook geven inwoners van Delfshaven vaker dan gemiddeld aan geen tijd te hebben (62,5%). Daarnaast geven inwoners van Delfshaven vaker dan gemiddeld aan onvoldoende geld te hebben. De meest genoemde reden in Kralingen-Crooswijk is gebrek aan zelfdiscipline, bijna zestig procent van de inwoners geeft dit als reden aan. In deelgemeente Feijenoord geeft men vaker dan gemiddeld aan onvoldoende geld te hebben. Ook voelt men zich vaker niet op het gemak in een groepsactiviteit, sluit het aanbod vaker niet aan bij de wensen en beperkt de gezondheid de inwoners om meer te gaan bewegen. In Charlois zien we een vergelijkbaar beeld. Ruim een derde geeft als reden aan onvoldoende geld te hebben en 40% van de inwoners vindt het aanbod niet aansluiten bij hun wensen. Ook noemt men vaker het hebben van een slechte gezondheid als reden om niet vaker te bewegen en geeft men vaker aan moe en uitgeput te raken door bewegen.

Redenen om niet voldoende te bewegen: beweeg al genoeg

- 55 tot 85-jarigen (60% - 69%)
- Laag en middelbaar opgeleiden (52% - 58%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: tijdgebrek

- 25 tot 35-jarigen (75%)
- Hoogopgeleiden (73%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: geldgebrek

- Vrouwen (25%)
- Jongeren van 16 tot 25 jaar (33%)
- Allochtonen (24% - 54%)
- Laag en middelbaar opgeleiden (23% - 35%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (17,5% - 78%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: niet op gemak bij groepsactiviteit

- Mensen van 45 jaar en ouder (25% - 26%)
- Turken en overig niet-westers (35,5% en 24%)
- Laag en middelbaar opgeleiden (20% - 33%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (22% - 31%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: aanbod sluit niet aan bij wensen

- Allochtonen (25% - 39%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (22% - 30%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (23% - 32%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: gebrek aan zelfdiscipline

- 25 tot 55-jarigen (50 - 55,7%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: gebrek aan plezier

- Mensen van 25 jaar en ouder (21% - 40%)
- Turken (34%)
- Laag opgeleiden (30,5% en 36%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: geen vaste sportpartner

- 16 tot 25-jarigen (38,4%)
- Mensen die grote moeite hebben met rondkomen (42,6%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: geen goede gezondheid

- Vrouwen (23%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (17% - 59%)
- Surinamers en Turken (23% en 28%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (14% - 42%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (20,5% - 37%)

Redenen om niet voldoende te bewegen: sporten maakt me moe en uitgeput

- Vrouwen (24,5%)
- Mensen van 45 jaar en ouder (20% - 65%)
- Surinamers, Turken, Marokkanen, Kaapverdianen, overig niet-westers (27% - 34%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (14% - 48,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (20% - 36%)

Tabel 4.3.4 Redenen om het beweegpatroon tot nu toe niet te veranderen voor inwoners van 16 jaar en ouder die vinden meestal voldoende te bewegen of onvoldoende te bewegen

	Rotterdam	Stads- centrum	Delfs- haven	Over- schie	Noord	Hille- gersberg -Schie- broek	Kralin- gen - Croos- wijk	Prins Alexan- der	Feije- noord	IJssel- monde	Charlois	Hoog- vliet	Hoek van Holland	Pernis
	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²
Beweeg meestal genoeg	51,7	41,5*	50,3	60,0	55,9	51,1	50,5	54,9	51,0	48,8	51,6	49,5	59,6*	55,8
Geen tijd	55,4	71,7*	62,5	46,6	55,7	59,7*	55,0	52,0	44,9*	56,0	56,4	51,2	50,7*	50,4
Onvoldoende geld	26,7	23,4	35,2*	16,1*	28,2	15,0*	20,3*	20,4*	37,4*	31,9	34,7*	21,1	16,2*	11,6*
Geen zin	38,6	41,2	35,9	44,1	36,5	41,6	40,2	40,5	40,5	32,0*	38,1	37,4	41,0	43,7
Niet op gemak bij groepsactiviteit	22,7	21,4	19,2	23,2	24,4	17,9*	15,8*	19,4*	31,8*	22,6	27,3	27,2	20,9	28,6
Aanbod niet naar wens	26,5	23,5	26,5	23,0	24,0	19,3*	23,3	22,0*	33,5*	28,7	40,4*	18,4*	26,7	30,9
Gebrek aan zelfdiscipline	48,4	53,7	46,5	48,6	52,4	44,5	56,8*	47,5	44,2	50,2	46,5	46,3	43,8	52,5
Geen plezier in bewegen	27,4	21,9	23,5	28,4	25,0	28,4	30,2	30,4	32,4	23,7	31,2	22,4	20,5	33,0
Geen vaste sportpartner	32,7	28,2	30,3	30,7	30,6	33,3	31,0	33,8	34,3	34,4	37,3	29,9	28,7	30,6
Onvoldoende gezondheid	22,1	12,3*	19,2	28,0	21,0	20,6	17,4	21,1*	27,5*	25,1	28,6*	24,4	15,7	20,9
Sport maakt me moe en uitgeput	23,9	12,8*	26,0*	23,2	18,8	24,6	21,8	21,9*	28,7*	23,2	35,5*	21,2	18,2	20,3

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentages, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

4.4 Roken

In 2008 rookte 27% van alle volwassenen (15 jaar en ouder) in Nederland, 4% rookt niet dagelijks. Van de mannen rookt 30% en van de vrouwen 24% (STIVORO 2008). Roken verhoogt het risico op verschillende vormen van kanker (bijvoorbeeld longkanker), COPD, beroerte en hartfalen. In 2005 stierven 20.000 mensen die ten gevolge van roken een van de bovenstaande ziekten kregen. Daarnaast is door roken het risico op veel andere aandoeningen verhoogd. Ook passief roken (inademen van tabaksrook uit je omgeving) verhoogt het risico op het krijgen van verschillende aandoeningen (Van Gelder 2007).

In Rotterdam geeft 28% van de inwoners aan te roken, 29% heeft vroeger gerookt, maar doet dat nu niet meer en 43% heeft nooit gerookt. Het percentage mannen en vrouwen dat rookt is respectievelijk 31% en 25%. Van alle rokers in Rotterdam is 65% van plan te stoppen met roken.

Tussen de deelgemeenten zien we verschillen in het aandeel rokers. In Hillegersberg-Schiebroek en Prins Alexander is het aandeel rokers lager en in Charlois roken meer mensen dan in de rest van Rotterdam. In 2005 rookte 33,5% van de inwoners van 16 tot 85 jaar in Rotterdam, terwijl in 2008 28,3% van de 16 tot 85-jarigen rookt. Het aandeel rokers is in Rotterdam sinds 2005 afgenomen.

Groepen die vaker roken

- Mannen (29%)
- 25 tot 55-jarigen (28% - 31%)
- Turken en overig westersen (35% en 32%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (27% - 30%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite met rondkomen (25% - 47%)

Tabel 4.4.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat rookt in 2008

	n ¹	% ²	95% BI ³	Mannen % ²	Vrouwen % ²
Totaal	13.998	25,7	24,8 - 26,7	29,2	22,5
Totaal regiogemeenten	8.164	22,8	21,7 - 23,9	26,7	19,1
Rotterdam	5.834	27,9	26,5 - 29,3	31,1	25,0
Deelgemeenten					
Stadscentrum	271	33,3	26,8 - 40,6	39,3	27,0
Delfshaven	571	29,4	25,0 - 34,2	32,5	26,5
Overschie	256	27,7	21,9 - 34,4	31,0	24,8
Noord	422	28,6	23,7 - 34,2	30,1	27,3
Hillegersberg-Schiebroek	444	20,8*	16,8 - 25,4	24,1	18,1*
Kralingen-Crooswijk	428	30,8	25,9 - 36,3	31,9	29,7
Prins Alexander	918	22,7*	19,8 - 26,0	22,9*	22,6
Feijenoord	588	28,5	24,4 - 32,9	30,7	26,4
IJsselmonde	450	28,4	23,8 - 33,4	34,4	22,9
Charlois	526	34,0*	29,4 - 39,0	40,3*	27,9
Hoogvliet	305	26,0	20,8 - 32,0	31,8	21,2
Hoek van Holland	401	29,0	23,6 - 35,0	29,8	28,3
Pernis	219	27,4	21,3 - 34,4	28,3	26,4

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

4.5 Alcoholgebruik en alcoholafhankelijkheid

Hoewel matig alcoholgebruik beschermt tegen coronaire hartziekten en beroerte, zijn de schadelijke gevolgen van een overmatig alcoholgebruik talrijk. Zo behoort alcoholverslaving ofwel alcoholafhankelijkheid tot de top tien van gezondheidsproblemen. Alcoholgebruik heeft invloed op alle organen in het lichaam en hangt samen met ongeveer 60 aandoeningen. Hieronder vallen zowel chronische aandoeningen als acute aandoeningen en verwondingen. Voor de meeste aandoeningen geldt dat hoe meer alcohol er gedronken wordt, hoe groter het risico is op de aandoening. Voor een aantal aandoeningen geldt dat vooral langdurig hoog alcoholgebruik bijdraagt aan een hoger risico. Voor een kleine groep van aandoeningen geldt dat een gemiddeld drinkniveau van één tot enkele glazen per dag een lager risico geeft, terwijl meer drinken weer aan hogere risico's bijdraagt (onder meer coronaire hartziekten, diabetes type II en dementie) (Kuunders et al 2007).

In de vragenlijst zijn meerdere vragen opgenomen over het gebruik van alcohol. Naast de vraag of de persoon wel of niet alcohol drinkt, werd gevraagd naar de frequentie en het aantal glazen dat er per keer gemiddeld gedronken wordt. Op basis van deze laatste vraag kan het zwaar alcoholgebruik (voor mannen minimaal één keer per week zes of meer glazen, voor vrouwen minimaal één keer per week vier glazen of meer) berekend worden. Het begrip 'zware drinker' zegt iets over het piekgedrag in het drinkpatroon.

In de gemeente Rotterdam wordt door driekwart van de inwoners van 16 jaar en ouder wel eens alcohol gedronken. In de deelgemeenten Stadscentrum, Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, Hoogvliet, Hoek van Holland en Pernis wordt door meer mensen wel eens alcohol gedronken in vergelijking met de andere deelgemeenten, terwijl in de deelgemeenten Delfshaven, Feijenoord en Charlois juist door minder mensen wel eens alcohol wordt gedronken.

In vergelijking met 2005 is het aantal inwoners van 16 jaar en ouder dat wel eens alcohol drinkt gelijk gebleven. Twaalf procent van de inwoners van Rotterdam is zware drinker. In de deelgemeenten Kralingen-Crooswijk, Hoek van Holland en Pernis wonen meer zware drinkers dan in de andere deelgemeenten, terwijl er in de deelgemeente Prins Alexander juist minder zware drinkers wonen. Ook het aantal zware drinkers is in vergelijking met 2005 gelijk gebleven.

Groepen die vaker wel eens alcohol drinken

- Mannen (83%)
- 25 tot 35-jarigen en 45 tot 75-jarigen (78% - 82%)
- Autochtonen (84%)
- HBO, WO opleiding (89%)
- Mensen die geen moeite hebben met rondkomen (81%)

Groepen die vaker zware drinker zijn

- Mannen (14%)
- 16 tot 25-jarigen (14%)
- LBO, MAVO en laag opgeleiden (11%)
- Mensen met enige en grote moeite met rondkomen (14% en 15%)

Tabel 4.5.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat in het afgelopen jaar alcoholische drank heeft gedronken en het percentage zware drinkers⁴

	n ¹	Alcoholgebruiker		Zware drinker	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.884	77,3	76,4 - 78,1	10,7	10,1 - 11,4
Totaal regiogemeenten	8.105	80,6	79,6 - 81,6	9,0	8,3 - 9,8
Rotterdam	5.779	74,8	73,5 - 76,1	12,0	11,0 - 13,0
Deelgemeenten					
Stadscentrum	267	84,2*	79,0 - 88,4	15,5	10,7 - 21,8
Delfshaven	562	65,6*	60,8 - 70,0	14,8	11,3 - 19,1
Overschie	253	79,4	73,2 - 84,4	12,3	8,2 - 18,1
Noord	422	78,2	73,4 - 82,3	14,6	10,9 - 19,2
Hillegersberg-Schiebroek	444	85,6*	81,3 - 89,0	11,1	8,2 - 14,8
Kralingen-Crooswijk	427	75,3	70,5 - 79,5	17,3*	13,5 - 22,0
Prins Alexander	915	80,5*	77,3 - 83,3	8,6*	6,6 - 11,0
Feijenoord	582	59,0*	54,2 - 63,6	10,2	7,7 - 13,4
IJsselmonde	446	72,9	67,8 - 77,4	9,1	6,6 - 12,4
Charlois	508	71,0*	66,2 - 75,3	11,5	8,6 - 15,2
Hoogvliet	304	80,8*	75,4 - 85,3	9,0	6,1 - 13,1
Hoek van Holland	399	86,4*	81,3 - 90,3	16,4*	13,0 - 20,5
Pernis	216	82,1	76,3 - 86,8	23,1*	15,2 - 33,6

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

⁴ Zware drinker: mannen minimaal één keer per week zes of meer glazen; vrouwen minimaal één keer per week vier of meer glazen.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Indien mannen meer dan 21 glazen alcoholische drank per week drinken en vrouwen meer dan 14 glazen worden zij beschouwd als overmatige drinkers. Dit begrip zegt dus iets over het gemiddelde drinkgedrag. Samen met zes aanvullende vragen over alcoholafhankelijkheid, is berekend of iemand een 'risicodrinker' is.

In de gemeente Rotterdam is één op de tien inwoners een overmatige drinker en 3,7% is een risicodrinker. In deelgemeente Kralingen-Crooswijk wonen meer inwoners die overmatig drinken dan in de andere deelgemeenten, terwijl in de deelgemeente Feijenoord juist minder mensen wonen die overmatig drinken. In de deelgemeente Pernis wonen relatief veel risicodrinkers; dit verschil is echter te verklaren door verschil in bevolkingsopbouw. In 2005 was 13,4% van de inwoners van 16 tot 85 jaar van Rotterdam een overmatige drinker. In vergelijking met 2005 is er sprake van een daling. Omdat in 2005 geen vragen zijn opgenomen over alcoholafhankelijkheid, kan er niets gezegd worden over de ontwikkeling van risicodrinkers.

Groepen die vaker overmatige drinker zijn

- Mannen (12%)
- 45 tot 75-jarigen (11,5% - 15%)
- Autochtonen (11%)
- Mensen die grote moeite hebben met rondkomen (12,5%)

Groepen die vaker risicodrinker zijn

- Mannen (5%)
- 45 tot 65-jarigen (5%)
- Mensen die enige en grote moeite hebben met rondkomen (5% en 7%)

Tabel 4.5.2 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat een overmatige drinker⁴ of risicodrinker⁵ is

	n ¹	Overmatige drinker		Risiko drinker	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	12.788	9,6	9,0 - 10,3	3,6	3,2 - 4,0
Totaal regiogemeenten	7.485	9,2	8,5 - 10,0	3,4	2,9 - 3,9
Rotterdam	5.306	9,9	9,0 - 10,9	3,7	3,1 - 4,4
Deelgemeenten					
Stadscentrum	242	13,3	8,9 - 19,3	5,1	2,6 - 9,6
Delfshaven	523	11,8	8,7 - 15,9	4,1	2,4 - 7,0
Overschie	235	14,0	9,6 - 19,9	3,7	1,7 - 7,9
Noord	397	12,0	8,6 - 16,5	4,6	2,5 - 8,1
Hillegersberg-Schiebroek	418	9,5	6,8 - 13,0	3,3	1,9 - 5,7
Kralingen-Crooswijk	397	15,6*	11,8 - 20,4	5,4	3,2 - 9,0
Prins Alexander	823	8,6	6,7 - 11,0	3,7	2,3 - 5,7
Feijenoord	547	6,7*	4,7 - 9,4	3,0	1,7 - 5,2
IJsselmonde	398	7,1	4,8 - 10,3	2,8	1,4 - 5,5
Charlois	459	8,8	6,3 - 12,3	3,0	1,6 - 5,8
Hoogvliet	267	6,4	3,8 - 10,4	1,7	0,7 - 4,5
Hoek van Holland	369	11,9	8,8 - 16,0	4,8	2,9 - 7,9
Pernis	200	11,9	8,2 - 17,0	6,6	4,0 - 10,8

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

⁴ Overmatige drinker: mannen meer dan 21 glazen per week; vrouwen meer dan 14 glazen per week.

⁵ Risicodrinker: overmatige drinker en alcoholafhankelijk.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

4.6 Drugs

Cannabisproducten (hasj, marihuana) hebben geen sterk verslavende werking en zijn in vergelijking met de gezondheidsrisico's van alcoholgebruik en roken relatief onschuldig. Cannabisgebruik kan mogelijk wel leiden tot een vermindering van het reactie- en concentratievermogen en het korte termijn geheugen, psychosen en het gebruik van andere verslavende middelen en een risicozoekende leefstijl (drop-out, vandalisme).

In de vragenlijst voor 16 tot 55-jarigen is gevraagd of men cannabis wel of niet heeft gebruikt. Daarnaast is gevraagd wanneer de drugs voor het laatst ('in de afgelopen vier weken', 'in de afgelopen 12 maanden' of 'langer dan 12 maanden geleden') gebruikt is.

Van de Rotterdammers van 16 tot 55 jaar gebruikte 6% cannabis in de vier weken voor het onderzoek, één op de tien gebruikte in het afgelopen jaar cannabis en 28,4% heeft ooit cannabis gebruikt. Het gebruik van cannabis is in 2008 ten opzichte van 2005 gelijk gebleven.

Tussen de Rotterdamse deelgemeenten zijn er verschillen. Het actueel gebruik (in de afgelopen 4 weken) is lager in deelgemeente Prins Alexander dan in de rest van de stad. In Stadscentrum, Noord, Hillegersberg-Schiebroek en Kralingen-Crooswijk is door meer inwoners wel eens cannabis gebruikt dan in de andere deelgemeenten. In Prins Alexander, Feijenoord en IJsselmonde geven minder mensen dan gemiddeld aan wel eens cannabis gebruikt te hebben. Voor Prins Alexander verdwijnt dit verschil wanneer gecorrigeerd wordt voor leeftijd en geslacht. In het afgelopen jaar is door inwoners van Delfshaven en Noord vaker wel eens cannabis gebruikt dan in de andere deelgemeenten. In Prins Alexander is ook in de maand voorafgaand aan het onderzoek door minder mensen cannabis gebruikt dan in de andere deelgemeenten.

Groepen die vaker ooit cannabis hebben gebruikt

- Mannen (31%)
- 25 tot 35-jarigen (38%)
- Overig westers (33%)
- HBO, WO opleiding (32%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (26% - 33%)

Groepen die vaker in het afgelopen jaar cannabis hebben gebruikt

- Mannen (12%)
- 16 tot 25-jarigen (17%)
- Antillianen / Arubanen en overig westers (17% en 11%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (8% - 16,5%)

Groepen die vaker in de afgelopen 4 weken cannabis hebben gebruikt

- Mannen (7%)
- 16 tot 25-jarigen (9%)
- Antillianen / Arubanen (12%)
- LBO, MAVO (5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (4% - 12%)

Tabel 4.6.1 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat cannabis heeft gebruikt

		Ooit	Afgelopen jaar	Afgelopen 4 weken
	n ¹	% ²	% ²	% ²
Totaal	8.478	25,2	8,6	4,9
Totaal regiogemeenten	4.710	20,8	6,3	3,4
Rotterdam	3.768	28,4	10,2	6,0
Deelgemeenten				
Stadscentrum	200	41,0*	10,8	5,2
Delfshaven	425	26,4	14,3	7,0
Overschie	194	24,5	5,5	4,6
Noord	313	44,0*	17,0*	8,7
Hillegersberg-Schiebroek	306	35,7*	10,2	5,6
Kralingen-Crooswijk	301	36,1*	12,1	7,0
Prins Alexander	481	23,2	5,1*	3,0*
Feijenoord	405	19,2*	8,8	7,3
IJsselmonde	245	22,1*	9,7	4,1
Charlois	343	25,5	10,9	7,4
Hoogvliet	150	20,8	4,2*	3,5
Hoek van Holland	281	30,1	11,4	8,3
Pernis	98	23,5	6,6	4,1

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie ($n < 5$).

In de vragenlijst is ook het gebruik van harddrugs nagevraagd. Harddrugs (heroïne, cocaïne, amfetamine, XTC, etc.) zijn schadelijker voor het lichaam dan cannabis. Ze zijn doorgaans sterk lichamelijk en / of geestelijk verslavend (Van Laar et al 2006). In de gemeente Rotterdam heeft één op de tien inwoners van 16 tot 55-jarigen wel eens harddrugs gebruikt. Harddrugs zijn niet in de voorgaande enquête nagevraagd, vergelijking met 2005 is daarom niet mogelijk. Inwoners uit het Stadscentrum en Noord hebben vaker wel eens harddrugs gebruikt dan inwoners uit de andere deelgemeenten.

Groepen die vaker ooit harddrugs hebben gebruikt

- Mannen (10%)
- 25 tot 45-jarigen (14% en 9%)
- Overig westersen (14%)
- HBO, WO opleiding (10%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (8,5% - 16%)

Tabel 4.6.2 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat ooit harddrugs heeft gebruikt

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	8.478	8,3	7,5 - 9,1
Totaal regiogemeenten	4.710	6,9	5,2 - 7,0
Rotterdam	3.768	9,9	8,7 - 11,2
Deelgemeenten			
Stadscentrum	200	18,0*	12,2 - 25,7
Delfshaven	425	6,2*	3,7 - 10,2
Overschie	194	10,6	6,3 - 17,3
Noord	313	16,2*	12,1 - 21,3
Hillegersberg-Schiebroek	306	11,2	7,7 - 16,1
Kralingen-Crooswijk	301	10,4	6,8 - 15,5
Prins Alexander	481	9,3	6,4 - 13,3
Feijenoord	405	7,8	5,1 - 11,8
IJsselmonde	245	6,9	3,9 - 11,7
Charlois	343	10,0	6,6 - 14,8
Hoogvliet	150	6,3	3,0 - 12,8
Hoek van Holland	281	8,9	5,0 - 15,4
Pernis	98	10,4	6,0 - 17,6

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

4.7 Seksueel risicogedrag

De vragen in de vragenlijst voor 16 tot 55-jarigen naar de 'seksuele gezondheid' van de respondenten hebben betrekking op seksueel risicogedrag. Er werd gevraagd naar het hebben van seksueel contact met vaste en / of losse partners en het condoomgebruik bij seksuele contacten met losse partners. Onder seksueel contact werd in dit onderzoek het volgende verstaan: anale seks, vaginale seks en / of orale seks. Een losse partner is in de vragenlijst omschreven als 'een partner met wie de respondent geen vaste relatie heeft of waarbij de relatie binnen drie maanden weer over was'.

In Rotterdam heeft ruim één op de tien inwoners van 16 tot 55 jaar in het afgelopen jaar seksueel contact gehad met een losse partner. Meer dan de helft van deze mensen (52,9%) gebruikte bij dit seksueel contact niet altijd een condoom.

In de deelgemeenten Delfshaven en Noord is het percentage inwoners dat seks had met een losse partner hoger. In Prins Alexander, Feijenoord en Hoogvliet is het aandeel inwoners met een losse sekspartner lager dan in de rest van Rotterdam. Alleen voor de deelgemeente Noord is het verschil niet te verklaren door verschillen in de bevolkingssamenstelling.

Groepen die vaker seksueel contact hebben gehad met een losse partner

- Mannen (11%)
- 16 tot 25-jarigen (18%)
- Mensen die enige en grote moeite hebben met rondkomen (11% en 15%)

Groepen die vaker wel eens seks zonder condoom hebben gehad met een losse partner

- Vrouwen (64%)
- 25 tot 35-jarigen (58,5%)

Tabel 4.7.1 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat in het afgelopen jaar seksueel contact had met losse partner(s)

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	8.247	9,1	8,4 - 10,0
Totaal regiogemeenten	4.613	6,9	6,1 - 7,9
Rotterdam	3.634	10,7	9,6 - 12,1
Deelgemeenten			
Stadscentrum	191	15,3	10,0 - 22,8
Delfshaven	406	15,0	11,1 - 19,9
Overschie	191	8,4	4,7 - 14,5
Noord	299	17,6*	12,8 - 23,8
Hillegersberg-Schiebroek	304	9,1	5,8 - 13,9
Kralingen-Crooswijk	291	11,0	7,5 - 15,7
Prins Alexander	475	7,7	5,4 - 10,9
Feijenoord	379	7,2	4,6 - 11,0
IJsselmonde	236	10,0	6,4 - 15,3
Charlois	319	11,0	7,6 - 15,6
Hoogvliet	146	5,1	2,3 - 10,6
Hoek van Holland	277	9,7	6,7 - 13,8
Pernis	96	5,1	2,2 - 11,3

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

4.8 Gehoorproblemen

Teveel blootstelling aan lawaai kan gehoorproblemen veroorzaken. Gehoorschade door blootstelling aan geluid ontstaat bij jongeren vaak door het bezoeken van popconcerten en het luisteren naar harde muziek via hoofdtelefoons. Bij volwassenen wordt gehoorschade door blootstelling aan geluid vooral veroorzaakt door geluidsbronnen op het werk. Blijvende gehoorbeschadiging als gevolg van langdurige blootstelling aan geluid is één van de meest gemelde beroepsziekten in Nederland (Kramer 2008).

Onderzoek van TNO laat zien dat er elk jaar opnieuw zo'n 22.000 jongeren bijkomen die gehoorschade oplopen ten gevolge van onder andere discomuziek (Chorus 1995). De gehoorklachten die door lawaai kunnen worden veroorzaakt zijn: gehoorverlies, oorsuizen, gepiep in de oren, een doof gevoel, last hebben van harde geluiden, of vervorming van geluiden. Het lijkt erop dat de geluidsniveaus de afgelopen decennia langzamerhand gestegen zijn en daarmee ook de omvang van de problematiek.

In Rotterdam heeft 12,4% van de inwoners van 16 tot 55 jaar één of meer keer in de afgelopen maand last gehad van het gehoor na het luisteren van muziek. Ruim zeven procent geeft aan voortdurend last te hebben van het gehoor.

In Feijenoord is het aandeel mensen dat minstens één keer last van het gehoor heeft gehad en het aandeel dat voortdurend last had van het gehoor hoger dan in de andere deelgemeenten. In de deelgemeente IJsselmonde geven mensen ook vaker aan voortdurend last hebben van het gehoor dan in de rest van de stad.

Groepen die vaker 1 of meer keer last hebben gehad van het gehoor

- 16 tot 25-jarigen (21%)
- Alloctonen (13% - 25%)
- Laag opgeleiden (11,5% en 15%)
- Mensen die enige en grote moeite hebben met rondkomen (12,5% en 18%)

Groepen die vaker voortdurend last hebben gehad van het gehoord

- 45 tot 55-jarigen (10,5%)
- Surinamers, Turken en overig niet-westers (9% - 14%)
- Laag opgeleiden (11%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (8% en 14%)

Tabel 4.8.1 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat in de afgelopen maand 1 of meer keer last had van het gehoor door het luisteren van muziek door een kop- of oortelefoon en percentage dat voortdurend last had van het gehoor

	n ¹	>1 keer last van gehoor		Voortdurend last van gehoor	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	8.505	11,1	10,2 - 12,0	7,2	6,5 - 7,9
Totaal regiogemeenten	4.724	9,2	8,2 - 10,3	6,8	6,0 - 7,8
Rotterdam	3.781	12,4	11,2 - 13,8	7,4	6,4 - 8,6
Deelgemeenten					
Stadscentrum	200	11,8	7,4 - 18,5	5,6	2,8 - 11,0
Delfshaven	429	15,0	11,5 - 19,3	6,5	4,5 - 9,5
Overschie	192	9,3	5,6 - 15,0	8,1	4,8 - 13,5
Noord	315	12,6	8,8 - 17,7	8,4	5,2 - 13,5
Hillegersberg-Schiebroek	306	10,0	6,6 - 14,8	4,9	2,6 - 8,9
Kralingen-Crooswijk	301	13,2	9,2 - 18,7	5,0	2,8 - 8,7
Prins Alexander	484	9,4	6,7 - 13,1	5,7	3,5 - 9,0
Feijenoord	411	16,2*	12,3 - 21,1	11,3*	8,1 - 15,6
IJsselmonde	244	11,4	7,6 - 16,8	12,6*	8,3 - 18,6
Charlois	342	12,5	8,8 - 17,5	7,5	4,8 - 11,5
Hoogvliet	152	10,7	6,5 - 17,3	4,5	1,9 - 10,3
Hoek van Holland	280	11,0	7,4 - 16,0	5,2	3,0 - 8,9
Pernis	100	9,3	5,0 - 16,6	5,7	2,7 - 11,8

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

5 Zorggebruik

5.1 Contact met huisarts

Huisartsen vormen de spil van de eerstelijnszorg. De huisarts is het eerste aanspreekpunt voor mensen met vragen of problemen over gezondheid en ziekte. De huisarts biedt diagnostische, therapeutische en preventieve medische zorg. De huisartsenzorg is generalistisch, toegankelijk en persoonsgericht. Ongeveer 80% van de bevolking heeft minimaal één keer per jaar contact met de huisarts. Het gemiddeld aantal contacten per patiënt is de laatste jaren licht gestegen. Gemiddeld komen de patiënten 2,6 keer per jaar op het spreekuur van de huisarts (Schellevis et al 2006).

In de afgelopen 12 maanden heeft driekwart van de inwoners van Rotterdam contact gehad met de huisarts. Dit verschilt niet met 2005. In de afgelopen 2 maanden heeft 37,7% contact gehad met de huisarts. Deze groep had in deze 2 maanden gemiddeld 2 keer contact met de huisarts. Het contact met de huisarts in de 2 maanden voorafgaand aan het onderzoek is meer dan in 2005 (voor de groep inwoners van 16 tot 85 jaar), toen was dit 35,4%.

Mensen uit de deelgemeenten Stadscentrum en Pernis geven minder vaak aan dat zij in de afgelopen 2 maanden contact met de huisarts hebben gehad dan respondenten uit de rest van Rotterdam. Voor het Stadscentrum is dit verklaarbaar door verschillen in leeftijd en geslacht. Wanneer gecorrigeerd wordt voor leeftijd en geslacht hebben ook de respondenten uit de deelgemeente Prins Alexander minder contact met de huisarts. In de deelgemeente Charlois geeft men het vaakst aan dat men in de afgelopen 2 maanden contact heeft gehad met de huisarts (41,8%). Ook de respondenten uit de deelgemeenten Delfshaven hebben meer contact met de huisarts wanneer wordt gecorrigeerd voor leeftijd en geslacht.

Tabel 5.1.1 Percentage inwoners dat de afgelopen 2 en 12 maanden contact heeft gehad met de huisarts

	n ¹	Huisartsbezoek in afgelopen 2 maanden		Huisartsbezoek in afgelopen 12 maanden	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.795	37,2	36,2-38,2	73,9	72,9-74,8
Totaal regiogemeenten	8.053	36,6	35,3-37,8	74,1	72,9-75,3
Rotterdam	5.742	37,7	36,2-39,1	73,7	72,3-75,0
Deelgemeenten					
Stadscentrum	270	30,5	24,3-37,5	70,1	63,0-76,3
Delfshaven	557	41,0*	36,2-46,0	75,9*	71,3-80,0
Overschie	258	35,2	29,0-42,0	73,3	66,6-79,1
Noord	418	34,8	29,7-40,3	69,7	64,4-74,6
Hillegersberg-Schiebroek	435	36,7	31,8-41,9	73,5	68,5-77,9
Kralingen-Crooswijk	430	40,1	34,9-45,5	72,6	67,8-77,0
Prins Alexander	912	35,5*	32,3-38,9	73,4	70,0-76,6
Feijenoord	579	40,8	36,3-45,3	76,9	72,5-80,7
IJsselmonde	447	34,6	29,8-39,8	72,8	67,7-77,3
Charlois	508	41,8*	37,0-46,8	75,9	71,2-80,0
Hoogvliet	298	41,5	35,5-47,8	74,7	68,8-79,8
Hoek van Holland	386	36,6	31,0-42,5	73,6	67,5-78,9
Pernis	210	28,2*	21,6-37,2	66,0*	56,0-74,8

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Groepen die vaker in de afgelopen 2 maanden de huisarts bezocht hebben

- Vrouwen (43%)
- 35 jaar en ouder (35% - 61,5%)
- Surinamers, Antillianen, Turken en Marokkanen (42% - 51%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (33,5% - 49%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (37% - 48%)

Groepen die vaker in het afgelopen jaar de huisarts bezocht hebben

- Vrouwen (81%)
- 45 jaar en ouder (73% - 93%)
- Surinamers, Turken en Marokkanen (78% - 80%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (72% - 81%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (66% - 75%)

5.2 Contact met medisch specialist

Medisch-specialistische hulp vormt samen met verpleging en verzorging van patiënten ziekenhuiszorg. In Nederland bezoekt 40% van de totale bevolking tenminste één maal per jaar een medisch specialist (CBS / POLS 2007).

In Rotterdam heeft 35% van de inwoners in de afgelopen 12 maanden contact gehad met een medisch specialist. Dit wijkt af van 2005, toen nog 37,7% van de inwoners van 16 tot 85 jaar in het afgelopen jaar de medisch specialist bezocht.

Groepen die vaker in het afgelopen jaar de medisch specialist bezocht hebben

- Vrouwen (39%)
- Mensen van 25 jaar en ouder (25% - 63,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (36% - 41%)

Tabel 5.2.1 Percentage inwoners dat in het afgelopen jaar contact heeft gehad met een medisch specialist

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	13.930	35,4	34,5 - 36,4
Totaal regiogemeenten	8.115	36,1	34,9 - 37,4
Rotterdam	5.781	35,0	33,6 - 36,4
Deelgemeenten			
Stadscentrum	270	36,1	29,6 - 43,2
Delfshaven	568	32,5	28,2 - 37,8
Overschie	256	37,4	30,9 - 44,4
Noord	426	33,5	28,8 - 38,6
Hillegersberg-Schiebroek	446	34,8	30,2 - 39,8
Kralingen-Crooswijk	432	30,2	25,2 - 35,3
Prins Alexander	921	37,1	33,8 - 40,6
Feijenoord	589	34,8	30,6 - 49,1
IJsselmonde	444	35,2	30,4 - 40,3
Charlois	519	37,7	33,0 - 42,6
Hoogvliet	301	37,6	32,0 - 43,6
Hoek van Holland	397	30,1	25,0 - 35,7
Pernis	212	32,9	25,4 - 41,3

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

5.3 Contact met overige zorgverleners en instellingen

Contact met tandarts

Volgens onderzoek van het RIVM ging 78% van de bevolking in 2006 minimaal één keer per jaar naar de tandarts. Voor geen enkel lichaamsorgaan of -systeem wordt zo vaak een deskundige geraadpleegd (Schaub 2007).

In de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek had twee derde van de Rotterdammers contact gehad met de tandarts of mondhygiënist. Dit is lager dan het Nederlands gemiddelde. Het percentage is tevens lager dan dat van 2005, toen nog 71,4% in het jaar voorafgaand aan het onderzoek contact had met de tandarts of mondhygiënist. In deelgemeente Feijenoord hebben nog minder mensen (61,2%) de tandarts of mondhygiënist bezocht. In Hoek van Holland bezochten juist meer inwoners de tandarts (78,3%).

Groepen die minder vaak een tandarts bezoeken

- Mannen (70%)
- Mensen van 55 jaar en ouder (24% - 70%)
- Allochtonen (55% - 72%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (51,5% - 79%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (58% - 73%)

Contact met paramedici

In Rotterdam heeft 23,6% van de inwoners in de afgelopen 12 maanden contact gehad met paramedici. Dit kan zijn een diëtist, ergotherapeut, fysiotherapeut, een logopedist of een oefentherapeut Cesar of Mensendieck. In Hoek van Holland hebben als rekening gehouden wordt met de bevolkingsopbouw meer mensen contact gehad met paramedici (27,8%). Het percentage mensen dat in 2008 contact had met paramedici is vergelijkbaar met 2005.

Groepen die vaker in het afgelopen jaar paramedici bezocht hebben

- Vrouwen (28%)
- Mensen van 25 jaar en ouder (21% - 37%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (25% - 28%)

Contact met geestelijke gezondheidszorg

In Rotterdam heeft 8,7% van de inwoners in de afgelopen 12 maanden contact gehad met de geestelijke gezondheidszorg (RIAGG / GGZ, vrijgevestigd psycholoog of psychiater) of het Algemeen Maatschappelijk Werk. In de deelgemeente Feyenoord hebben meer, en in de deelgemeente Pernis hebben minder inwoners in de afgelopen 12 maanden contact gehad met de geestelijke gezondheidszorg of het Algemeen Maatschappelijk Werk. In 2005 had een vergelijkbaar percentage contact met de geestelijke gezondheidszorg.

Groepen die vaker in het afgelopen jaar contact hebben gehad met de geestelijke gezondheidszorg

- Vrouwen (9%)
- Surinamers, Turken en overig westers (9% - 14%)
- Laag opgeleiden (10%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (12% en 21%)

Contact met thuiszorg

In Rotterdam heeft 4,6% van de inwoners in de afgelopen 12 maanden contact gehad met de thuiszorg. In vergelijking met 2005 is het percentage inwoners dat contact heeft gehad met de thuiszorg gedaald. Voor de inwoners van 16 tot 85 jaar was dit in 2005 4,9% en daalde tot 3,9% in 2008.

Groepen die vaker in het afgelopen jaar contact hebben gehad met de thuiszorg

- Vrouwen (6%)
- Inwoners van 25 jaar en ouder (2% - 51%)
- Surinamers, Turken, Marokkanen en overig niet-westers (3% - 5%)
- Laag opgeleiden (11%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (4% - 6%)

Contact met overige zorgverleners

In Rotterdam heeft 16,7% van de inwoners in de afgelopen 12 maanden contact gehad met een andere zorgverlener (bedrijfsarts, alternatieve behandelaar) of instelling (GGD, verslavingszorg). In de deelgemeente Kralingen-Crooswijk hebben inwoners vaker contact gehad met de overige zorgverleners. In vergelijking met 2005 is het percentage inwoners dat contact heeft gehad met de overige instellingen gedaald. Voor de van 16 tot 85 jaar was dit in 2005 27,2% en daalde dit tot 16,8% in 2008.

Groepen die vaker in het afgelopen jaar contact hebben gehad met overige zorgverleners

- Vrouwen (17%)
- 25 tot 55-jarigen (18% - 20%)
- Mensen met enige of grote moeite met rondkomen (18% en 22%)

Tabel 5.3.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat in de afgelopen 12 maanden contact met overige zorgverleners en instellingen heeft gehad

	Tandarts	Paramedici	GGZ of AMW	Thuiszorg	Overige	
	N ¹	% ²	% ²	% ²	% ²	
Totaal	14.00	71,2	24,5	7,8	4,2	15,6
Totaal regiogemeenten	8.100	76,5	25,7	6,4	3,5	14,0
Rotterdam	5.800	67,2	23,6	8,7	4,6	16,7
Deelgemeenten						
Stadscentrum	270	73,5	19,4	10,7	3,5	17,7
Delfshaven	570	63,8*	25,3	10,1	4,0	17,2
Overschie	255	71,3	25,6	8,5	4,8	15,4
Noord	425	65,5	25,3	8,4	3,7	18,6
Hillegersberg-Schiebroek	445	70,8*	23,4	6,2	3,9*	14,6
Kralingen-Crooswijk	430	67,7	21,2	10,2	4,8	21,6*
Prins Alexander	925	70,2*	26,3	7,3	5,5	14,2
Feijenoord	590	61,2*	23,0	11,9*	4,7	15,7
IJsselmonde	445	65,1	22,4	9,9	4,8	16,1
Charlois	520	65,4	22,3	7,6	5,6	17,9
Hoogvliet	300	69,1	20,6	5,9	5,3	16,1
Hoek van Holland	390	78,3*	27,8*	5,9*	2,4	11,3*
Pernis	210	66,7	18,5	3,0*	2,8	17,8

¹ Afgerond aantal respondenten in enquête (niet alle respondenten hebben alle vragen ingevuld).

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

5.4 Mantelzorg geven

Mantelzorg is in de enquête omschreven als de zorg die iemand geeft aan een bekende uit zijn of haar omgeving, zoals een partner, ouder, kind, buurman of –vrouw, vriend(in), als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Deze zorg kan bestaan uit het huishouden doen, wassen aankleden, gezelschap houden, vervoer, geldzaken regelen, enzovoorts. Mantelzorg wordt niet betaald.

Schattingen van het aantal mantelzorgers lopen sterk uiteen. Bij een brede definitie waren er in 2001 3,7 miljoen helpers en bij een strenge definitie 750.000. Het aantal mantelzorgers dat hulp biedt aan chronisch zieken ligt in dat jaar op iets minder dan 1 miljoen mensen. Bij de overige 2,7 miljoen gaat het bijvoorbeeld om hulp aan gehandicapten, tijdelijk of terminaal zieken. Het aandeel mensen dat informele zorg geeft is in de afgelopen decennia ongeveer gelijk gebleven. Vrouwen en 45 tot 65-jarigen helpen relatief vaak, net als degenen met een korte reistijd tot de hulpbehoevende. Het aandeel ouderen dat informele zorg gaf, steeg tussen 1991 en 2003, terwijl het aandeel jongeren daalde (De Boer et al 2005).

In Rotterdam geeft 10,2% van de inwoners van 16 jaar en ouder momenteel mantelzorg, 3% verleende de mantelzorg in het afgelopen jaar maar nu niet meer. In vergelijking met 2005 wordt in 2008 meer mantelzorg gegeven. In 2005 gaf 8% van de 16 tot 85-jarigen op het moment van het onderzoek mantelzorg, in 2008 is het onder deze groep 10,1%. Ook het percentage inwoners van 16 tot 85 jaar dat in het jaar voorafgaand aan het onderzoek mantelzorg gaf, is hoger in 2008 (13,1%) ten opzichte van 2005 (10,1%).

In Hillegersberg-Schiebroek geven meer mensen momenteel mantelzorg en in Kralingen-Crooswijk geven minder mensen mantelzorg dan in de rest van de deelgemeenten. In Hillegersberg-Schiebroek is het hogere percentage te verklaren door de bevolkingsopbouw.

Groepen die vaker momenteel mantelzorg geven

- Vrouwen (12%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (8% - 17%)
- HBO, WO opleiding (11%)

Groepen die vaker in het afgelopen jaar mantelzorg hebben gegeven

- Vrouwen (16%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (11% - 21%)

Tabel 5.4.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat in het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven en het percentage dat momenteel mantelzorg geeft

	n ¹	Momenteel		Afgelopen 12 maanden	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.556	10,5	9,9 - 11,2	13,6	12,9 - 14,3
Totaal regiogemeenten	7.898	11,0	10,2 - 11,9	14,1	13,3 - 15,1
Rotterdam	5.658	10,2	9,3 - 11,1	13,2	12,1 - 14,3
Deelgemeenten					
Stadscentrum	268	9,2	5,8 - 14,5	11,0	7,3 - 16,2
Delfshaven	562	7,8	5,6 - 10,8	11,5	8,5 - 15,4
Overschie	246	14,0	9,8 - 19,5	17,8	13,0 - 23,8
Noord	409	9,3	6,4 - 13,3	13,4	9,9 - 17,8
Hillegersberg-Schiebroek	438	13,5	10,4 - 17,5	17,6*	13,9 - 21,9
Kralingen-Crooswijk	420	6,6*	4,6 - 9,6	9,5	6,8 - 13,1
Prins Alexander	892	12,2	10,0 - 14,9	14,2	11,8 - 16,9
Feijenoord	567	9,1	6,7 - 12,2	11,6	8,8 - 15,0
IJsselmonde	434	11,2	8,2 - 15,1	13,4	10,1 - 17,5
Charlois	508	9,8	7,1 - 13,3	14,0	10,7 - 18,0
Hoogvliet	291	11,7	8,1 - 16,5	14,8	10,8 - 20,0
Hoek van Holland	385	8,6	6,0 - 12,2	11,9	8,7 - 15,9
Pernis	206	8,2	5,3 - 12,6	11,3	7,7 - 16,3

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

5.5 Zorg en hulp voor ouderen

Aan de ouderen van 55 jaar en ouder is gevraagd of men op dit moment vanwege gezondheidsproblemen of ouderdom hulp ontvangt bij het huishouden. In de gemeente Rotterdam ontvangt één op de vijf ouderen hulp bij het huishouden. Ook is gevraagd of men op dit moment hulp ontvangt bij de persoonlijke verzorging. In de gemeente Rotterdam ontvangt 10,6% van de ouderen hulp bij de persoonlijke verzorging.

In Hillegersberg-Schiebroek is het percentage inwoners dat hulp in de huishouding ontvangt lager dan op basis van de bevolkingssamenstelling verwacht wordt. Ook ontvangen ouderen in Pernis minder vaak hulp in de huishouding dan in de rest van Rotterdam. In Kralingen-Crooswijk is het percentage inwoners dat hulp in de huishouding ontvangt na correctie voor leeftijd en geslacht juist hoger. Wat betreft de persoonlijke verzorging blijkt het percentage inwoners dat hierbij hulp ontvangt na correctie voor leeftijd en geslacht zowel in Hillegersberg-Schiebroek als IJsselmonde lager te zijn dan in de rest van Rotterdam. In Charlois en Hoogvliet ontvangen ouderen vaker hulp bij de persoonlijke verzorging dan in de rest van Rotterdam.

Groepen die vaker hulp in de huishouding ontvangen

- Vrouwen (25%)
- Mensen van 65 jaar en ouder (14% - 78%)
- Surinamers, Turken en Marokkanen (24% - 32%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (23% en 30%)

Groepen die vaker hulp bij de persoonlijke verzorging ontvangen

- Vrouwen (11%)
- Mensen van 65 jaar en ouder (6% - 50%)
- Surinamers, Turken en overig niet-westers (17% - 19,5%)
- Laag opgeleiden (15%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (10% - 12%)

Tabel 5.9.1 Percentage inwoners van 55 jaar en ouder dat hulp in de huishouding en persoonlijke verzorging ontvangt

	Hulp in huishouding			Hulp bij persoonlijke verzorging		
	n ¹	% ²	95% BI ³	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	5.163	19,5	18,3 - 20,7	5.179	9,4	8,5 - 10,4
Totaal regiogemeenten	3.257	17,0	15,7 - 18,4	3.257	7,9	6,9 - 8,8
Rotterdam	1.906	21,6	19,7 - 23,6	1.922	10,6	9,2 - 12,2
Deelgemeenten						
Stadscentrum	64	22,1	13,3 - 34,4	64	4,1	1,2 - 12,7
Delfshaven	124	16,0	10,0 - 24,6	124	12,9	7,6 - 20,9
Overschie	57	20,2	11,6 - 32,8	59	12,3	6,0 - 23,6
Noord	99	22,2	14,8 - 31,9	104	7,1	3,5 - 14,1
Hillegersberg-Schiebroek	129	19,0*	13,1 - 26,8	130	7,2*	3,8 - 13,2
Kralingen-Crooswijk	112	27,6*	19,9 - 36,8	113	10,6	6,0 - 18,1
Prins Alexander	422	19,2	15,7 - 23,3	422	11,4	8,7 - 14,9
Feijenoord	165	23,8	17,7 - 31,3	164	10,3	6,4 - 16,3
IJsselmonde	198	21,3	16,1 - 27,7	192	7,0*	4,1 - 11,7
Charlois	161	27,5	20,9 - 35,3	163	15,5*	10,6 - 22,3
Hoogvliet	142	24,2	17,7 - 32,1	147	15,9*	10,7 - 22,9
Hoek van Holland	115	14,4	8,9 - 22,4	118	7,7	4,0 - 14,4
Pernis	109	14,7*	9,2 - 22,5	113	8,0	4,2 - 14,6

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

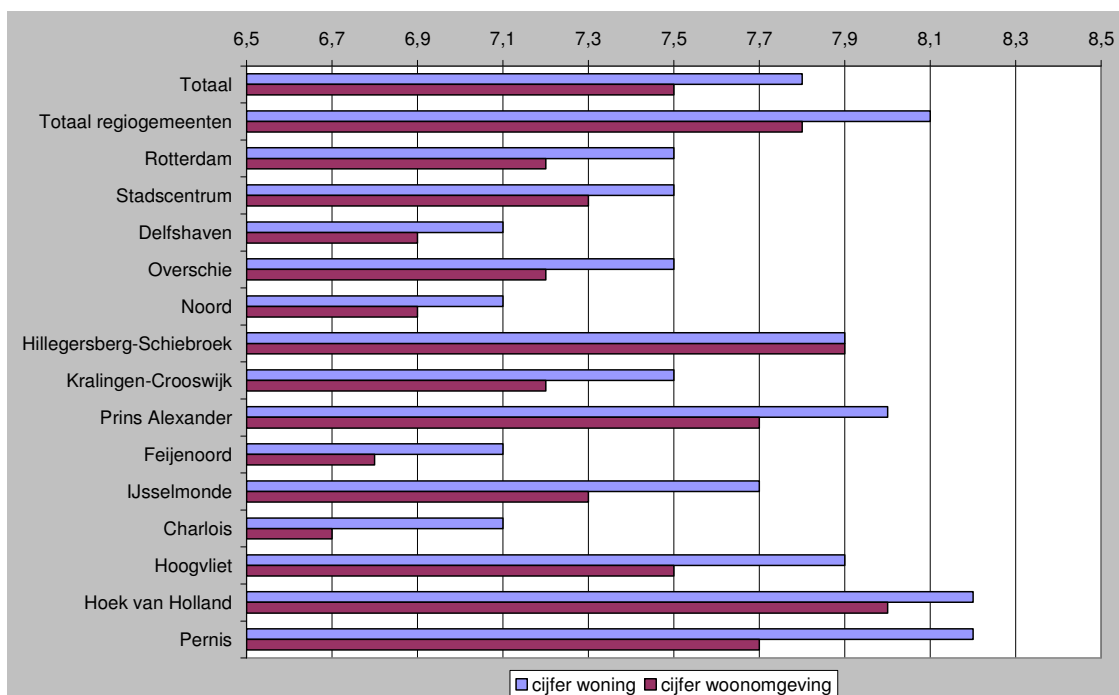
6 Woonomgeving

6.1 Tevredenheid woning en woonomgeving

Woontevredenheid is een belangrijke component van iemands kwaliteit van leven en verwijst naar het oordeel over de woning en de woonomgeving. Tevredenheid wordt beïnvloed door de fysieke en sociale kenmerken van de woonomgeving, maar ook door persoonlijke kenmerken. En omgekeerd heeft woontevredenheid weer invloed op de wijze waarop mensen met hun omgeving omgaan. In 2006 is 85% van de huishoudens tevreden met hun woonomgeving. Bijna 90% van alle Nederlandse huishoudens is tevreden met hun woning (VROM 2007). Mensen in stedelijke gebieden zijn over het algemeen minder positief over hun woonomgeving. Mensen die in kleine(re) gemeenten wonen, blijken dan ook iets meer tevreden te zijn dan stedelingen. Van de eerste groep noemt 86% zichzelf een tevreden mens, tegenover 80% van de stedelingen (RIVM 2007).

In de vragenlijst is de vraag gesteld hoe tevreden de respondent is met zijn of haar woonomgeving en woning. De tevredenheid met de woonomgeving en woning moest worden uitgedrukt in een cijfer (1=zeer ontevreden en 10=zeer tevreden). De Rotterdammers beoordelen hun woonomgeving met een 7,2 en hun woning met een 7,5. Het percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat hun woning en woonomgeving een voldoende geven is respectievelijk 87,9% en 85,4%. In vergelijking met 2005 is verschil in beoordeling waarneembaar.

In Delfshaven, Noord, Feijenoord en Charlois is het percentage mensen dat hun woning met een voldoende beoordeeld lager dan in de rest van de stad. In Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, IJsselmonde, Hoogvliet, Hoek van Holland en Pernis is dit percentage juist hoger dan in de rest van Rotterdam. Bij de beoordeling van de woonomgeving zien we meer voldoende's in Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, Hoogvliet en Hoek van Holland en minder voldoende's in Delfshaven, Noord, Feijenoord en Charlois dan in de rest van Rotterdam.

Figuur 6.1.1 Gemiddeld rapportcijfer voor woning en woonomgeving

Groepen die de woning vaker als onvoldoende beoordelen

- Allochtonen (64% - 88%)
- Laag en middelbaar opgeleiden (84% en 91%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (70% - 92%)

Groepen die de woonomgeving vaker als onvoldoende beoordelen

- Allochtonen (73% - 84%)
- Laag en middelbaar opgeleiden (82% en 89%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (69% - 89,5%)

Tabel 6.1.1 Percentage inwoners dat hun woning en woonomgeving een voldoende geeft

	Geeft voldoende aan woning			Geeft voldoende aan woonomgeving	
	n ¹	% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.980	90,7	90,1 - 91,3	88,5	87,8 - 89,2
Totaal regiogemeenten	8.162	94,5	93,9 - 95,1	92,7	92,0 - 93,3
Rotterdam	5.818	87,9	86,8 - 88,9	85,4	84,3 - 86,5
Deelgemeenten					
Stadscentrum	267	90,9	85,5 - 94,4	88,6	83,3 - 92,4
Delfshaven	563	81,1*	76,9 - 84,6	80,5*	76,3 - 84,1
Overschie	255	88,5	83,3 - 92,2	84,4	78,4 - 88,9
Noord	422	80,6*	75,6 - 84,7	79,2*	74,0 - 83,6
Hillegersberg-Schiebroek	452	93,2*	89,8 - 95,5	94,8*	91,9 - 96,7
Kralingen-Crooswijk	429	87,3	83,1 - 90,6	83,7	79,4 - 87,3
Prins Alexander	922	95,1*	93,3 - 96,5	92,4*	90,2 - 94,2
Feijenoord	587	79,9*	75,7 - 83,6	77,8*	73,7 - 81,6
IJsselmonde	447	93,4*	90,4 - 95,5	88,8	85,0 - 91,6
Charlois	518	81,0*	76,6 - 84,7	76,8*	72,2 - 80,8
Hoogvliet	305	93,8*	90,0 - 96,2	90,3	85,9 - 93,4
Hoek van Holland	401	95,6*	91,1 - 97,9	96,2*	91,6 - 98,3
Pernis	215	98,1*	95,3 - 99,2	91,9	80,3 - 96,9

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

6.2 Milieuproblemen in de buurt

De respondenten is gevraagd om aan te geven wat de drie grootste (milieu)problemen zijn die ze in hun buurt ervaren. De drie meest ervaren (milieu)problemen in Rotterdam zijn: rommel op straat (40,2%), hondenpoep (36,9%) en geluidsoverlast (32%).

Meer dan in de andere deelgemeenten ervaren de inwoners van Delfshaven, Feijenoord en Charlois rommel op straat als een (milieu)probleem. Het percentage inwoners dat rommel op straat ervaart als (milieu)probleem is in Overschie, Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, Hoogvliet, Hoek van Holland en Pernis lager dan in de rest van de Rotterdam.

In Delfshaven, Feijenoord en Charlois ervaren meer mensen hondenpoep als een (milieu)probleem dan in de rest van Rotterdam. In Hillegersberg-Schiebroek en Prins Alexander zijn er juist minder mensen die hondenpoep als probleem ervaren.

Geluidsoverlast wordt door de inwoners van deelgemeente Stadscentrum, Noord, Kralingen-Crooswijk vaker als probleem ervaren dan in de rest van Rotterdam. Het tegenovergestelde geldt voor de deelgemeenten Prins Alexander, Hoogvliet en Hoek van Holland.

Slecht onderhoud van wegen en groen wordt in Pernis, Prins Alexander en Hoogvliet vaak genoemd als probleem (41,1%). In Delfshaven, Hoek van Holland en Pernis noemt men ook vaker geuroverlast als probleem. In Hoogvliet, Hoek van Holland en Pernis ervaart een groot deel van de mensen een risico door industriële bedrijven. In het Stadscentrum, Overschie, Noord, Hoogvliet, Hoek van Holland en Pernis ervaren mensen meer last van luchtvervuiling. Milieubelasting door verkeer wordt vaker genoemd in Stadscentrum, Overschie, Noord en Hillegersberg-Schiebroek. In Hoek van Holland geeft ruim één op de tien inwoners aan last te ervaren van licht; dit is meer dan in de rest van Rotterdam.

Tabel 6.2.1 Percentage inwoners dat last heeft van onderstaande (milieu)problemen

		Geluidsoverlast	Rommel op straat	Hondenpoep	Slecht onderhoud van wegen / groen	Geuroverlast	Risico door industriële bedrijven	Watervervuiling	Bodemverontreiniging	Luchtvervuiling	Aantasting van groen	Milieubelasting door verkeer	Lichtoverlast
	n ¹	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²
Totaal	13.959	28,3	35,5	36,4	16,2	8,6	5,9	2,0	1,2	16,9	6,1	14,1	3,8
Totaal regiogemeenten	8.143	23,3	29,3	35,6	14,8	7,9	7,1	1,6	1,1	15,0	5,2	10,8	4,2
Rotterdam	5.816	32,0	40,2	36,9	17,2	9,1	5,1	2,2	1,3	18,3	6,9	16,5	3,5
Deelgemeenten													
Stadscentrum	267	44,9*	45,3	32,6	9,1*	10,5	1,0 [#]	0,9	0,4 [#]	27,8*	4,7	28,4*	3,8
Delfshaven	563	33,1	56,5*	43,9*	10,7*	14,0*	1,1*	3,7	1,3	16,8	6,6	16,7	3,3
Overschie	257	36,0	22,8*	31,5	19,8	7,1	6,0	2,3	3,0*	38,6*	16,1*	32,1*	6,1*
Noord	425	40,1*	43,4	41,5	15,9	9,8	0,8*	3,3	0,8	25,0*	5,8	23,8*	3,4
Hillegersberg-Schiebroek	447	27,5	22,4*	30,7*	17,8	1,7*	2,1*	2,0	0,5 [#]	20,1	10,1*	22,6*	3,2
Kralingen-Crooswijk	432	37,0	44,7	38,8	13,6	8,3	2,3*	1,1	1,8	14,9	3,9*	18,2	4,6
Prins Alexander	920	25,9*	33,6*	26,9*	27,3*	4,8*	0,9*	2,5	1,0	11,9*	7,6	14,2	2,8
Feijenoord	583	34,9	51,0*	48,1*	11,1*	11,6	3,1	2,2	2,5*	14,7*	8,5	12,7*	3,8
IJsselmonde	447	32,2	36,6	33,4	19,6	6,8	0,2 [#]	1,5	0,4 [#]	11,9*	5,2	13,6	2,0*
Charlois	520	32,1	49,9*	43,5*	15,2	11,1	5,6	2,3	1,9	15,6	6,2	14,5	3,4
Hoogvliet	302	23,9*	28,6*	31,6	22,1	8,5	36,7*	1,6 [#]	1,0 [#]	28,7*	5,7	6,3*	2,1
Hoek van Holland	401	14,1*	12,0*	33,5	8,7*	28,6*	23,2*	0,7*	0,3 [#]	32,6*	7,6	2,9*	11,4*
Pernis	217	27,9	18,0*	38,3	41,1*	21,8*	37,3*	1,6 [#]	1,1 [#]	27,5*	4,0	14,2	3,5

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

De aantallen zijn te laag om betrouwbare uitspraken te doen over significantie (n < 5).

Groepen die vaker geluidsoverlast ervaren

- 25 tot 35-jarigen (34%) en 45 tot 65-jarigen (29,5% en 31%)
- Turken en Marokkanen (39% en 37%)
- Hoger opgeleiden (34%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (33,5% en 33%)

Groepen die vaker last hebben van rommel op straat

- Vrouwen (36%)
- 65 tot 75-jarigen (40,5%)
- Turken (48%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (37% en 36,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (37% - 38%)

Groepen die vaker last hebben van hondenpoep

- 35 tot 55-jarigen (40% en 39%) en 65 tot 75-jarigen (38%)
- Surinamers, Turken, Marokkanen en overig niet-westers (40% - 55%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (37% - 39%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en hebben moeite met rondkomen (37% - 40%)

Groepen die vaker hinder ondervinden van slecht onderhoud wegen en / of groen

- Mensen van 45 jaar en ouder (14% - 23,5%)
- Autochtonen (18,5%)

Groepen die vaker hinder hebben van geuroverlast

- Turken en Marokkanen (22% en 14%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (8% - 11%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (9% - 15%)

Groepen die vaker vinden dat er risico is door industriële bedrijven

- 45 tot 55-jarigen (7%)

Groepen die vaker bodemverontreiniging als milieuprobleem ervaren

- Surinamers, Turken, Marokkanen en overig westers (2% - 4%)
- Lager opgeleiden (2%)
- Mensen die grote moeite hebben met rondkomen (2%)

Groepen die vaker luchtvervuiling als milieuprobleem ervaren

- 25 tot 75-jarigen (17% - 20%)

Groepen die vaker aantasting van groen als milieuprobleem ervaren

- 65 tot 75-jarigen (8%)
- Turken (13%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (6% - 8%)

Groepen die vaker milieubelasting door verkeer als probleem ervaren

- 25 tot 85-jarigen (13% - 16,5%)
- Hoog opgeleiden (22%)

Groepen die vaker lichtoverlast als milieuprobleem ervaren

- Mannen (5%)
- Hoog opgeleiden (5%)

6.3 Geluidshinder

Met name omgevingsgeluid wordt gezien als een belangrijke factor uit de leefomgeving van mensen met een mogelijke invloed op de gezondheid. Geluid uit de omgeving waar je woont of werkt veroorzaakt vooral hinder en slaapverstoring. Daarnaast kan het zorgen voor een verlaagd prestatievermogen. Blootstelling aan geluid kan via lichamelijke stressreacties leiden tot een verhoogde bloeddruk en daarmee tot hart- en vaatziekten. Lichamelijke stressreacties manifesteren zich meestal pas na jarenlange blootstelling aan (zeer) hoge geluidsniveaus in woon- of werkomgeving (Passchier-Vermeer 2005).

Op een schaal van nul tot en met tien konden mensen van 16 tot 55 jaar aangeven in welke mate geluid hen hindert als ze thuis zijn. Alleen voor het geluid van vliegtuigen is gevraagd in welke mate de slaap verstoord wordt. Negenenzestig procent van de inwoners van Rotterdam ervaart geluidshinder in het algemeen en 31,2% ervaart zelfs ernstige geluidshinder. Bromfietsen en scooters veroorzaken de meeste geluidshinder hinder in de regio.

De Rotterdammer stoort zich het meest aan geluid van bromfietsen en scooters, 38,3% van de inwoners stoort zich aan deze vorm van geluidsoverlast. Desondanks is het percentage inwoners dat hinder ervaart van het geluid van bromfietsen en scooters ten opzichte van 2005 (47,9%) aanzienlijk gedaald. Geluidsoverlast van burelen en verkeer (<dan 50 km / u) volgen met 36,1% en 31,8%. Het percentage inwoners dat last heeft van geluid door verkeer (<dan 50 km / u) is ten opzichte van 2005 met 2,8% gedaald. Het percentage dat aangaf geluidsoverlast van burelen te ervaren is gelijk gebleven. Ten aanzien van geluidshinder van verkeer (>dan 50 km / u) is er in 2008 sprake van een significante daling ten opzichte van 2005. Terwijl in 2005 22,4% van de inwoners aangaf geluidshinder te ervaren van deze vorm van overlast, is dit in 2008 nog 20%. Ook de hinder van treinen en vliegtuigen is ten opzichte van 2005 gedaald. In 2005 had respectievelijk 9,8% en 12,7% last van deze vormen van geluidsoverlast. De geluidsoverlast van bromgeluiden is in vergelijking met 2005 daarentegen juist toegenomen van 10,3% tot 13,1% in 2008.

Groepen die vaker ernstige geluidshinder ervaren

- 25 tot 35-jarigen (30%)
- Surinamers, Turken, Marokkanen en overig niet-westers (30,5% - 39%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (29% - 38%)

Tabel 6.3.1 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat geluidsoverlast ervaart

		Verkeer wegen >50km/u	Verkeer wegen <50km/u	Sneltram, tram, metro	Treinen	Vliegtuigen	Bedrijven/industrie	Burelen	Bromfietsen/scooters	Bromgeluiden	Bouw/sloop activiteiten	Overig	Geluidshinder in het algemeen	Ernstige geluidshinder in het algemeen
	n ¹	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²
Totaal	8.446	18,1	28,6	11,0	6,7	13,0	7,9	31,0	36,6	11,4	22,0	10,4	66,4	28,2
Totaal regiogemeenten	4.702	15,6	24,0	5,6	5,2	17,2	7,2	23,7	34,3	9,0	18,6	7,3	62,4	23,9
Rotterdam	3.744	19,9	31,8	14,9	7,7	10,1	8,5	36,1	38,3	13,1	24,5	12,6	69,2	31,2
Deelgemeenten														
Stadscentrum	196	12,1*	34,6	23,1*	7,4	5,3	10,8	30,5	39,3	17,6	41,7*	23,5*	69,1	29,2
Delfshaven	423	15,6	31,4	18,4	8,5	7,4	11,5	40,7	33,5	20,4*	35,5*	14,9	67,4	34,4
Overschie	193	34,5*	29,1	0,9*	4,6	39,4*	6,5	26,7*	33,7	5,4*	14,9*	4,7*	72,7	26,4
Noord	311	21,2	37,3	16,5	11,9*	5,5*	6,9	47,5*	33,9	13,9	25,1	11,2	72,1	32,2
Hillegersberg-Schiebroek	306	21,2*	30,1	12,5	12,2*	32,9*	7,4	31,1	30,8*	9,2	21,0	10,2	70,9	30,4
Kralingen-Crooswijk	301	20,6	34,7	15,6	3,7*	2,9*	4,3*	39,8	31,1*	9,7	28,7	12,5	69,0	32,3
Prins Alexander	482	19,6	27,3*	12,5	5,8	9,7	3,3*	26,9*	38,1	9,1*	14,6*	8,3*	64,1*	28,8
Feijenoord	401	21,4	33,4	18,3	10,1	10,0	10,9	39,9	45,4*	19,5*	26,9	18,7*	71,7	34,2
IJsselmonde	241	24,5	33,4	13,5	10,5	13,3	6,2	38,1	49,1*	10,9	26,2	9,7	75,7*	35,2
Charlois	336	22,6	36,4	16,1	5,6	7,3	9,1	39,8	43,1	14,0	21,7	11,7	73,7	31,5
Hoogvliet	150	13,2*	22,2*	8,1*	0,1*	5,0	14,0*	31,6	41,7	7,0	9,4*	11,7	62,9	25,9
Hoek van Holland	279	14,4	19,6*	1,9*	6,3	5,0*	17,9*	17,5*	20,6*	4,6*	13,0*	6,6*	47,8*	18,6*
Pernis	100	20,9	20,5*	3,2*	10,0	9,9	35,5*	18,7*	35,5	6,6	13,0*	10,8	63,5	25,1

¹ Aantal respondenten in de enquête.² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

In deelgemeente Overschie heeft men meer last van het geluid van verkeer dat harder mag dan 50 km per uur. Van de (snel)tram en metro heeft men meer geluidshinder in het Stadscentrum en Delfshaven. Het meeste last van het geluid van treinverkeer heeft men in Noord en Hillegersberg-Schiebroek. Vliegtuigen vormen een grotere bron van ergernis in de deelgemeenten Overschie en Hillegersberg-Schiebroek. Van bedrijven en industrie heeft men het meeste geluidshinder in Pernis, maar ook in Hoogvliet en Hoek van Holland ondervindt men hier veel hinder van. In Noord vormt burengerucht voor meer dan de helft van de inwoners een bron van ergernis. Dit is meer dan in de rest van Rotterdam. In Feijenoord en IJsselmonde stoort men zich meer dan in de rest van Rotterdam aan bromfiets- en scootergeluiden. Bromgeluiden vormen weer een groter probleem in Feijenoord en Delfshaven. Bouw- en sloopactiviteiten vormen een grotere bron van ergernis in de deelgemeenten Stadscentrum en Delfshaven.

In Overschie is geluidsoverlast van vliegtuigen een groter probleem dan in de rest van Rotterdam. Bijna 40% van de inwoners ervaart hier hinder van. Bijna de helft (47%) van de inwoners van Overschie wordt in meer of mindere mate in hun slaap verstoord door het geluid van vliegtuigen. Dit is meer dan in de rest van Rotterdam (16%).

In Hillegersberg-Schiebroek is geluidsoverlast van vliegtuigen ook een groter probleem dan in de rest van Rotterdam. Bijna een derde van de inwoners ervaart hier hinder van. Dertig procent van de inwoners van Hillegersberg-Schiebroek wordt in meer of mindere mate in hun slaap verstoord door het geluid van vliegtuigen.

6.4 Sociale cohesie

Sociale cohesie duidt op sociale samenhang. Door sociologen wordt sociale cohesie ook wel omschreven als 'kleefkracht'. Uit onderzoek blijkt: hoe hechter de sociale cohesie, hoe groter de solidariteit in een gemeenschap, men identificeert zich met elkaar en / of voelt zich verbonden (SCP 2002; Wikipedia 2008). Op basis van vijf vragen over de buurt waarin de respondent woont, kan inzicht worden gekregen in de mate van sociale cohesie in de buurt. Aan de hand van de antwoorden op de vijf vragen wordt een gemiddelde score voor sociale cohesie in de buurt berekend. Hoe hoger de score, hoe gunstiger men de sociale cohesie in de buurt beoordeeld.

In Rotterdam wordt de sociale cohesie in de buurt door tweederde van de inwoners als laag ervaren. Van de bevolking ervaart een kwart de sociale cohesie in de buurt als gemiddeld en 7% vindt de sociale cohesie hoog. In de deelgemeenten Stadscentrum, Delfshaven, Noord, Feijenoord en Charlois is het aandeel mensen dat de sociale cohesie in de buurt laag vindt hoger dan in de andere deelgemeenten. Voor de deelgemeenten Stadscentrum en Delfshaven geldt dat dit verschil verklaard wordt door de bevolkingssamenstelling van de deelgemeenten. In de deelgemeenten Overschie, Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, Hoek van Holland en Pernis is het percentage mensen dat de sociale cohesie laag vindt juist lager dan gemiddeld. Voor Overschie is dit verschil ook te verklaren door verschillen in geslacht en leeftijd. In Overschie, Hoek van Holland en Pernis vinden meer inwoners dan in de andere deelgemeenten de sociale cohesie hoog. Het aandeel inwoners van 16 tot 85 jaar dat de sociale cohesie in de buurt hoog vindt, is ten opzichte van 2005 gestegen van 5% naar 6,9% in 2008.

Groepen die vaker de sociale cohesie in de buurt als laag ervaren

- 16 tot 25-jarigen (70,5%)
- Allochtonen (68% - 83%)
- Middelbaar en laag opgeleiden (62% - 67%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (62% - 81%)

Groepen die vaker de sociale cohesie in de buurt als hoog ervaren

- 35 tot 85-jarigen (9% - 12%)
- Autochtonen (9%)
- Mensen die geen moeite hebben met rondkomen (11%)

6.4.1 Percentage inwoners dat de sociale cohesie in de buurt laag, gemiddeld of hoog ervaart

	Lage sociale cohesie			Gemiddelde sociale cohesie		Hoge sociale cohesie	
	n ¹	% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.878	61,5	60,5 - 62,5	30,2	29,3 - 31,2	8,3	7,7 - 8,8
Totaal	8.093	54,1	52,8 - 55,4	35,9	34,6 - 37,2	10,0	9,2 - 10,8
regiogemeenten							
Rotterdam	5.785	67,0	65,6 - 68,4	26,0	24,7 - 27,3	7,0	6,3 - 7,8
Deelgemeenten							
Stadscentrum	269	74,5	68,1 - 79,9	18,4*	13,7 - 24,4	7,1	4,4 - 11,3
Delfshaven	560	72,2	67,7 - 76,3	22,4	18,6 - 26,7	5,4	3,7 - 7,8
Overschie	257	59,6	52,7 - 66,2	28,6	22,7 - 35,2	11,8*	8,0 - 17,2
Noord	417	74,2*	69,5 - 78,5	19,2*	15,7 - 23,3	6,5	4,2 - 9,9
Hillegersberg-Schiebroek	444	52,8*	47,7 - 57,7	38,6*	33,8 - 43,7	8,6	6,3 - 11,7
Kralingen-Crooswijk	431	70,8	65,6 - 75,5	23,8	19,5 - 28,7	5,4	3,4 - 8,6
Prins Alexander	920	59,5*	55,9 - 63,0	32,6*	29,3 - 36,0	7,9	6,2 - 10,1
Feijenoord	581	73,4*	68,9 - 77,4	21,4*	17,8 - 25,6	5,2	3,4 - 7,9
IJsselmonde	448	66,8	61,6 - 71,5	26,7	22,3 - 31,7	6,5	4,3 - 9,7
Charlois	513	75,6*	71,1 - 79,5	19,7*	16,1 - 23,9	4,7	3,0 - 7,3
Hoogvliet	301	62,9	56,5 - 68,8	27,2	21,9 - 33,2	9,9	6,7 - 14,3
Hoek van Holland	397	49,2*	43,3 - 55,1	36,7*	31,5 - 42,2	14,2*	10,8 - 18,3
Pernis	215	50,6*	42,0 - 59,2	38,1*	30,7 - 46,0	11,3*	7,8 - 16,2

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

6.5 Veiligheidsgevoelens

Er bestaat een relatie tussen een (slechtere) ervaren gezondheid en de beleving van (meer) sociale onveiligheid. Deze relatie draagt bovendien een meervoudig karakter: een slechte gezondheid versterkt enerzijds het gevoel van kwetsbaarheid, terwijl het anderzijds de mobiliteit van mensen vermindert met als gevolg een versterking van de kwetsbaarheid/ onveiligheidsgevoelens (Van Gernerden 2006).

Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd of men zich overdag en 's avonds of 's nachts veilig voelt. In Rotterdam voelt 39,5% zich overdag en 63,8% zich 's avonds of 's nachts wel eens (vaak, soms of zelden) onveilig. In 2005 voelde 43,2% van de 16 tot 85-jarigen zich overdag wel eens onveilig. Dit percentage was in 2008 39,4. Er is dus sprake van een daling van het aandeel mensen dat zich overdag wel eens onveilig voelt. Het percentage dat zich 's avonds of 's nachts onveilig voelt, is vergelijkbaar met 2005.

In Prins Alexander en Hoek van Holland is het percentage inwoners dat zich overdag wel eens onveilig voelt lager en in Charlois is dit percentage hoger dan in de rest van de deelgemeenten. Het percentage inwoners dat zich 's avonds en 's nachts onveilig voelt, is in Overschie, Hillegersberg-Schiebroek, Hoek van Holland en Pernis lager en in Stadscentrum, Noord en Charlois hoger dan in de rest van Rotterdam.

Tabel 6.5.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat zich wel eens onveilig voelt overdag of 's nachts

	n ¹	Wel eens onveilig overdag		Wel eens onveilig 's nachts	
		% ²	95% BI ³	% ²	95% BI ³
Totaal	13.392	36,6	35,6 - 37,7	60,2	59,2 - 61,2
Totaal regiogemeenten	7.847	32,8	31,6 - 34,1	55,4	54,1 - 56,7
Rotterdam	5.545	39,5	38,0 - 41,0	63,8	62,3 - 65,3
Deelgemeenten					
Stadscentrum	257	44,1	36,8 - 51,6	71,2*	64,2 - 77,3
Delfshaven	534	39,1	34,3 - 44,0	64,5	59,5 - 69,1
Overschie	249	34,5	28,1 - 41,6	53,2*	46,1 - 60,1
Noord	406	39,1	33,9 - 44,6	71,2*	65,6 - 76,1
Hillegersberg-Schiebroek	435	36,6	31,7 - 41,7	58,3*	53,2 - 63,3
Kralingen-Crooswijk	405	39,2	33,8 - 44,8	66,3	61,1 - 71,2
Prins Alexander	881	35,8*	32,3 - 39,5	61,1	57,5 - 64,6
Feijenoord	554	43,2	38,4 - 48,1	65,9	61,3 - 70,1
IJsselmonde	424	43,4	38,1 - 48,9	60,5	55,1 - 65,5
Charlois	488	44,8*	39,7 - 49,9	68,5*	63,6 - 73,0
Hoogvliet	282	39,4	33,2 - 46,0	62,6	56,3 - 68,6
Hoek van Holland	389	25,2*	20,8 - 30,1	50,5*	44,6 - 56,3
Pernis	207	35,3	27,6 - 44,0	54,1	45,2 - 62,7

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Groepen die zich vaker overdag onveilig voelen

- Vrouwen (42%)
- Laag opgeleiden (40%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (38% - 50%)

Groepen die zich vaker 's avonds of 's nachts onveilig voelen

- Vrouwen (66%)
- 16 tot 35-jarigen (64%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (63% - 66%)

6.6 Groenbeleving

De kwaliteit van de leefomgeving is naast een goede gezondheid en goede sociale omstandigheden één van de factoren die onze kwaliteit van leven bepaalt. Het milieu in onze leefomgeving heeft een directe invloed op de gezondheid, bijvoorbeeld door de kwaliteit van de lucht, het geluid, de bodem, het water en het risico op (verkeers)ongevallen. De gezondheid wordt ook indirect beïnvloed door het milieu, door stress of negatieve gevoelens die ontstaan door bijvoorbeeld (geluids)hinder, slaapverstoring of weinig groen in de

omgeving. Daarnaast kan de omgeving juist zorgen voor een vermindering van stress en voor positieve gevoelens, door bijvoorbeeld de aanwezigheid van rust en groen. In de vragenlijst is 'groen' beschreven als: 'groengebieden in de buurt, zoals parken, plantsoenen, grasstroken, groenstroken, of speelplaatsen, parken ergens anders in de woonplaats en natuur- en recreatiegebieden in de regio Rotterdam-Rijnmond'. Aan de respondent is gevraagd om het groen in de buurt te beoordelen.

Twee derde van de inwoners in Rotterdam geeft het groen in zijn buurt een voldoende. Tussen de deelgemeenten zijn er veel verschillen. In de deelgemeenten Stadscentrum, Delfshaven, Overschie, Noord en Feijenoord is het percentage inwoners dat een voldoende geeft aan het groen in de buurt lager en in de deelgemeenten Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, IJsselmonde, Hoogvliet en Hoek van Holland is dit percentage hoger dan in de rest van de deelgemeenten.

Groepen die het groen in de buurt minder vaak met een voldoende beoordelen

- 16 tot 25-jarigen (61,5%)
- Surinamers, Turken, Marokkanen, Kaapverdianen en overig niet-westers (54% - 63,5%)
- Laag opgeleiden (71%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (56% - 71%)

Tabel 6.6.1 Percentage inwoners dat aan het groen in hun buurt een voldoende geeft

	n ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	13.916	71,1	70,1 - 72,0
Totaal regiogemeenten	8.139	76,1	75,0 - 77,2
Rotterdam	5.777	67,3	65,9 - 68,7
Deelgemeenten			
Stadscentrum	264	41,9*	35,2 - 49,0
Delfshaven	550	47,9*	42,8 - 53,0
Overschie	255	60,7*	53,7 - 67,2
Noord	418	55,8*	50,2 - 61,1
Hillegersberg-Schiebroek	448	85,7*	81,9 - 88,8
Kralingen-Crooswijk	428	69,8	64,7 - 74,4
Prins Alexander	918	82,2*	79,2 - 84,9
Feijenoord	583	54,9*	50,3 - 59,4
IJsselmonde	443	73,8*	68,8 - 78,3
Charlois	516	67,2	62,4 - 71,7
Hoogvliet	302	79,1*	73,3 - 83,9
Hoek van Holland	401	82,2*	77,0 - 86,4
Pernis	217	74,4	65,3 - 81,7

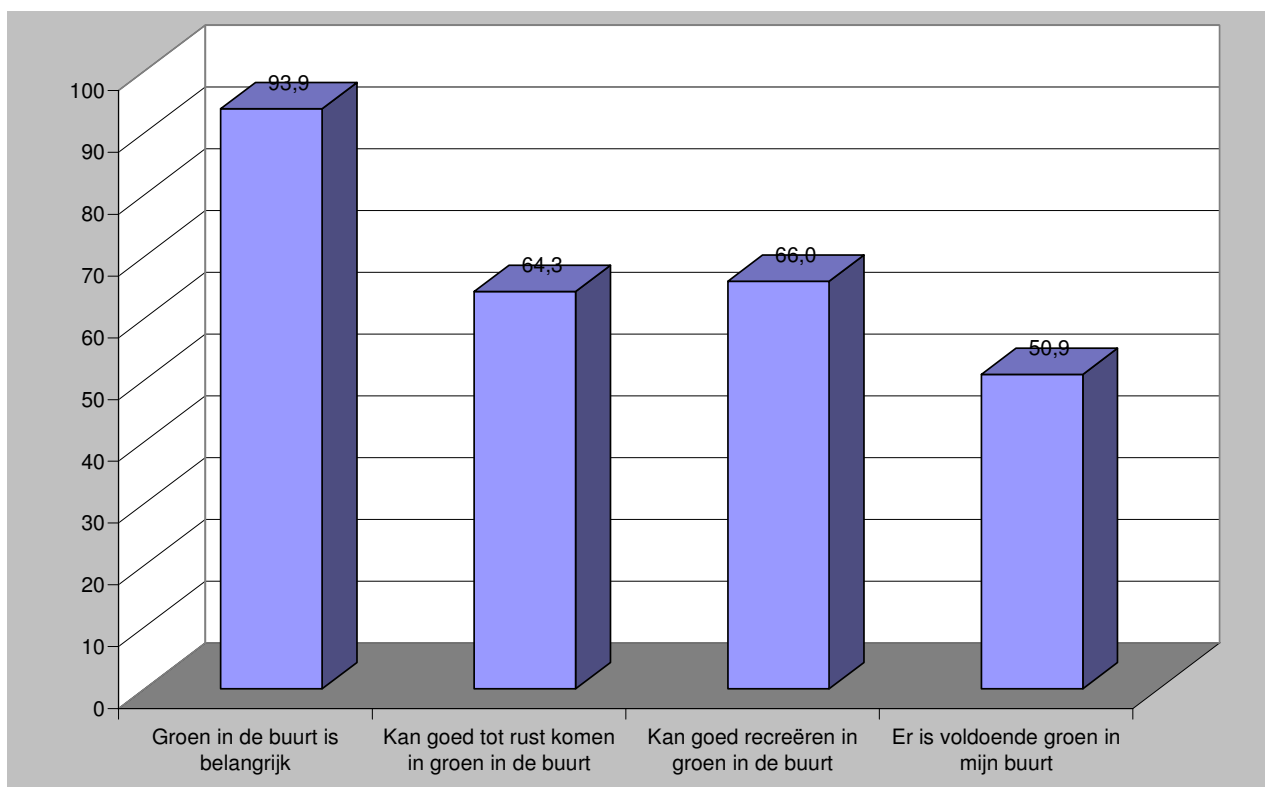
¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Ook is aan de respondenten gevraagd of ze groen in de buurt belangrijk vinden, of ze in het groen tot rust kunnen komen, of ze er goed kunnen recreëren en of er voldoende groen in de buurt is. Bijna alle inwoners van Rotterdam (93,9%) vinden groen in hun buurt belangrijk. In het groen kan 64,3% goed tot rust komen, tweederde van de inwoners kan goed recreëren in het groen in de buurt en de helft vindt dat er voldoende groen in de buurt is.

Figuur 6.6.1 Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stellingen

6.7 Ventilatie in de woning

In de meeste huizen is de binnenlucht meer vervuild dan de buitenlucht. In het binnenmilieu kunnen verschillende stoffen voorkomen die gezondheidseffecten veroorzaken. De meest voorkomende klachten zijn problemen met de luchtwegen, hinder en hoofdpijn. De belangrijkste oorzaken zijn vocht, schimmels en stank in de woning. In iets minder dan 20% van de woningen is sprake van te weinig ventilatie, vochtplekken en zichtbare schimmel. In 80% van de woningen komt huisstofmijt voor in concentraties die ongezond kunnen zijn. Ventilatie verbetert de binnenmilieukwaliteit: hoe meer en beter de ventilatie, hoe beter de binnenmilieu kwaliteit. Doordat uit het oogpunt van energiebesparing woningen steeds meer 'luchtdicht' zijn, en vaak vanwege geluidshinder en inbraakrisico ramen worden dichtgehouden, is bewust ventileren belangrijker geworden om de binnenmilieukwaliteit op peil te houden (Houweling 2005).

Aan de respondenten van 16 tot 55 jaar oud is gevraagd naar het soort ventilatiesysteem dat in de woning aanwezig is en hoelang er per etmaal in de winter gelucht of geventileerd wordt in de woonkamer, slaapkamer, badkamer en keuken. Op basis hiervan is bepaald welk percentage van de inwoners in diverse leefruimten onvoldoende ventileert.

In Rotterdam ventileert 63,7% onvoldoende in de woonkamer, 55,1% maakt onvoldoende gebruik van ventilatie in de slaapkamer en voor de badkamer en de keuken geldt dat respectievelijk 62,1% en 48,6% van de volwassenen onvoldoende ventileert. Het percentage inwoners dat niet voldoende ventileert in de woonkamer, slaapkamer en badkamer was in 2005 respectievelijk 55,7%, 46,8% en 54,3%. Ten opzichte van 2005 is men minder gaan ventileren in deze leefruimten. Wat betreft de ventilatie in de keuken zijn er geen verschillen gevonden.

In Delfshaven is het percentage inwoners dat onvoldoende ventileert in alle ruimten hoger in vergelijking met de rest van Rotterdam. Prins Alexander en Hoogvliet scoren beter op ventilatie. Het percentage inwoners dat onvoldoende ventileert, is voor alle woonruimten voor beide deelgemeenten lager dan in de rest van Rotterdam. Het percentage inwoners dat onvoldoende ventileert in de badkamer is in Noord en Charlois hoger dan in de rest van Rotterdam. In Hillegersberg-Schiebroek en Kralingen-Crooswijk ventileert men vaker onvoldoende in de keuken. Pernis scoort op zowel het ventileren in de badkamer als in de keuken slechter dan de rest van Rotterdam. In Hoek van Holland ventileren mensen in de slaapkamer en badkamer vaker voldoende ten opzichte van de rest van de stad.

Groepen die vaker onvoldoende ventileren in de woonkamer

- 16 tot 25-jarigen (64%)
- Turken, Marokkanen, Kaapverdianen en overig niet-westers (72% - 81%)
- Laag opgeleiden (68%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (61% - 65%)

Groepen die vaker onvoldoende ventileren in de slaapkamer

- Mannen (52%)
- 16 to 25-jarigen (58%)
- Allochtonen (60% - 77,5%)
- Laag opgeleiden (64%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (49,5% - 64%)

Groepen die vaker onvoldoende ventileren in de badkamer

- Vrouwen (58%)
- Antillianen / Arubanen, Turken en overig niet-westers (67% - 68%)
- Laag opgeleiden (68%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (56,5% - 69%)

Groepen die vaker onvoldoende ventileren in de keuken

- 16 tot 25-jarigen (50%)
- Kaapverdianen en overig niet-westers (59% en 55%)
- Mensen die grote moeite hebben met rondkomen (49%)

Tabel 6.7.1 Percentage inwoners van 16 tot 55 jaar dat onvoldoende ventileert

		Woonkamer	Slaapkamer	Badkamer	Keuken
	n¹	%²	%²	%²	%²
Totaal	7.787	60,8	49,4	56,6	45,6
Totaal regiogemeenten	4.360	56,6	41,6	49,1	39,8
Rotterdam	3.427	63,7	55,1	62,1	48,6
Deelgemeenten					
Stadscentrum	186	61,3	56,3	64,5	44,8
Delfshaven	373	73,6*	67,4*	71,4*	54,6
Overschie	182	64,3	50,1	57,2	53,4
Noord	291	64,2	53,6	72,7*	51,6
Hillegersberg-Schiebroek	288	67,3	51,9	60,7	62,1*
Kralingen-Crooswijk	277	64,9	60,3	60,5	56,0*
Prins Alexander	453	58,1*	48,1*	48,7*	37,0*
Feijenoord	348	66,4	57,7	64,7	48,5
IJsselmonde	220	60,3	54,3	63,9	44,8
Charlois	308	64,4	58,2	70,2*	50,4
Hoogvliet	130	53,2*	41,4*	42,4*	38,5*
Hoek van Holland	255	58,9	45,8*	50,3*	41,7*
Pernis	95	70,3	48,8	73,2*	63,3*

¹ Aantal respondenten in de enquête

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

7 Problemen en moeilijkheden

7.1 Ervaren problemen

In de vragenlijst is aan de respondenten gevraagd of ze ten tijde van het invullen van de vragenlijst problemen of moeilijkheden hadden met een twaalfstal zaken in hun leven: wonen / huisvesting, studie / opleiding, werk / baan, relatie met partner, relatie met andere belangrijke persoon, kinderen, besteding vrije tijd, combinatie werk en zorg, ernstige ziekte van naaste, overlijden van een naaste, internetgebruik en gokken / deelname aan kansspelen.

In Rotterdam geeft 15% van de inwoners in de leeftijdscategorie 16 tot 65 jaar aan problemen of moeilijkheden te hebben met het werk. 12,6% Van de populatie van 16 jaar en ouder geeft te kennen problemen of moeilijkheden te ondervinden met de vrijetijdsbesteding. Ruim tien procent van de 16 tot 35-jarigen heeft problemen met de studie of opleiding. Bijna twaalf procent van de inwoners van 16 jaar en ouder heeft te kampen met het overlijden van een naaste, 11,6 % heeft problemen of moeilijkheden met een ernstig zieke naaste en 11,4% ervaart tenslotte problemen op het gebied van wonen.

Problemen met wonen en huisvesting

Wat betreft wonen / huisvesting geldt dat het percentage inwoners met problemen in Delfshaven, Noord, Feijenoord en Charlois hoger is dan in de rest van Rotterdam. Het percentage inwoners met problemen op het gebied van wonen / huisvesting is in Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander, IJsselmonde, Hoek van Holland en Pernis juist lager.

Groepen die vaker problemen hebben met wonen en huisvesting

- Allochtonen m.u.v. overig westerse herkomst (14% - 23%)
- Lager opgeleiden (12%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (7,5% - 24%)

Problemen met studie en opleiding

Voor de analyse van problemen met studie en opleiding zijn 35-plussers buiten beschouwing gelaten. Er zijn geen verschillen tussen de deelgemeenten in het voorkomen van problemen met studie onder 16 tot 25 jarigen.

Groepen die vaker problemen hebben met studie en opleiding

- Allochtonen m.u.v. Kaapverdianen (14% - 23%)
- Lager opgeleiden (18%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (11% - 20,5%)

Problemen met werk of baan

Voor de analyse van problemen met werk en baan zijn 65-plussers buiten beschouwing gelaten. Problemen op het gebied van werk komen vaker voor in Kralingen-Crooswijk.

Groepen die vaker problemen hebben met werk of baan

- Mensen van 25 tot 55 jaar (15% - 17%)
- Turken, overig westers, over niet-westers (16% - 20,6%)
- Hoger opgeleiden (18,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (13% - 31%)

Relatieproblemen

Het percentage inwoners dat relatieproblemen heeft met zijn / haar partner is in Prins Alexander lager dan in de rest van Rotterdam. Dit verschil is verklaarbaar door verschillen in de bevolkingssamenstelling.

Groepen die vaker relatieproblemen hebben met partner

- Mensen van 25 tot 35 jaar (10%)
- Surinamers, Turken, Kaapverdianen, overig niet-westers (9%, 16%, 14% en 10,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (6% - 16%)

Als het gaat om de relatie met een andere belangrijke persoon dan de partner, blijkt dat het percentage inwoners met problemen in Delfshaven en Noord hoger is dan in de rest van Rotterdam. Dit is echter verklaarbaar door verschillen in de bevolkingssamenstelling. In IJsselmonde, Hoogvliet en Hoek van Holland is het percentage inwoners met problemen met een belangrijke persoon anders dan de partner juist lager.

Groepen die vaker relatieproblemen hebben met een ander belangrijk persoon

- Vrouwen (8%)
- Turken en overig westers (13% en 9%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (6% - 18%)

Problemen met kinderen komen vaker voor in de deelgemeente Feijenoord, terwijl Hoek van Holland juist een lager percentage inwoners met dergelijke problemen laat zien.

Groepen die vaker relatieproblemen hebben met kinderen

- Mensen van 25 jaar en ouder (3% - 9%)
- Turken en overig niet-westers (17% en 7%)
- Lager opgeleiden (6,5% - 8,5%)
- Mensen die enige en grote moeite hebben met rondkomen (8% en 15%)

Problemen met vrijetijdsbesteding

Het percentage inwoners met problemen op het gebied van vrijetijdsbesteding is in de deelgemeenten Feijenoord en Noord hoger dan in de rest van Rotterdam. Het verschil in Noord is verklaarbaar door verschillen in de bevolkingssamenstelling. In Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander en Hoogvliet is het percentage inwoners met vrijetijdsproblemen juist lager. Het verschil in Hillegersberg-Schiebroek is verklaarbaar door verschillen in de bevolkingssamenstelling.

Groepen die vaker problemen hebben met vrijetijdsbesteding

- Turken, Kaapverdianen en overig niet-westers (17% - 31%,)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (10% - 5%)

Problemen met combinatie werk en zorg

Inwoners van Delfshaven geven vaker aan problemen te ondervinden bij het combineren van werk en zorg dan inwoners in de rest van Rotterdam. Dit is verklaarbaar door verschillen in de bevolkingssamenstelling. In Prins Alexander en Hoek van Holland is het percentage inwoners met problemen op het gebied van werk / zorg juist lager dan in de rest van Rotterdam. Voor Prins Alexander is dit te verklaren door verschillen in de bevolkingssamenstelling.

Groepen die vaker problemen hebben met combinatie werk en zorg

- Vrouwen (9%)
- Mensen van 25 tot 55 jaar (9% - 13,5%)
- Turken, Kaapverdianen, overig westers en overig niet-westers (8% - 22%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (7% - 19%)

Problemen met ziekte en overlijden van een naaste

In Charlois ondervindt men vaker problemen met een ernstig zieke naaste dan in de rest van Rotterdam. Inwoners van Pernis geven juist minder vaak aan te maken te hebben met een ernstig zieke naaste. In IJsselmonde is het percentage inwoners met problemen ten aanzien van een ernstig zieke naaste lager na correctie voor leeftijd en geslacht.

Problemen met het overlijden van een naaste komen in Noord vaker voor als gecorrigeerd wordt voor de bevolkingsopbouw. In IJsselmonde geven juist minder inwoners aan problemen te ervaren met het overlijden van een naaste.

Groepen die vaker problemen hebben met zieke naaste

- Vrouwen (12%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (10% - 16%)
- Turken (20%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (10% - 17,5%)

Groepen die vaker problemen hebben met overlijden naaste

- Vrouwen (13%)
- Mensen van 35 jaar en ouder (10% - 22%)
- Allochtonen m.u.v. overig (niet)-westers (13% - 23%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (9,5% - 16,5%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (10% - 22%)

Problemen met gebruik internet

Het percentage inwoners dat problemen ervaart met het gebruik van internet is in Hoek van Holland en Prins Alexander lager dan in de rest van Rotterdam.

Groepen die vaker problemen hebben met gebruik internet

- Mensen van 65 tot 85 jaar (11%)
- Surinamers, Antillianen / Arubanen, Turken, Marokkanen, overig niet-westers (9% - 18%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (7% - 11%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (7,5% - 13,5%)

Problemen met gokken en kansspelen

Wat betreft gokken en kansspelen geldt dat het percentage inwoners met problemen op dit gebied alleen na correctie voor leeftijd en geslacht in Delfshaven hoger is in vergelijking met de rest van Rotterdam. In Prins Alexander komen deze problemen minder vaak voor dan in de rest van Rotterdam.

Groepen die vaker problemen hebben met gokken en kansspelen

- Mannen (2%)
- Mensen van 65 tot 85 jaar (2%%)
- Surinamers, Antillianen / Arubanen, Turken, overig niet-westers (2% - 4%)
- Lager en middelbaar opgeleiden (1% - 3%)
- Mensen die enige of grote moeite hebben met rondkomen (2% en 4%)

Tabel 7.1.1 Ervaren problemen en moeilijkheden

	Wonen/huisvesting	Studie/opleiding (16 tot 35 jaar)	Werk/baan (16 tot 65 jaar)	Relatie met partner	Relatie met ander belangrijk persoon	Kinderen	Vrijtijdsbesteding	Combinatie werk/zorg	Ernstige ziekte naaste	Overlijden naaste	Gebruik van internet	Gokken/deelname Kansspelen
Totaal n¹	13.790	11.104	11.090	13.744	13.749	13.689	13.743	13.671	13.708	13.707	13.739	13.717
	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²	% ²
Totaal	8,7	12,7	13,6	6,9	7,2	5,6	11,0	7,6	10,8	10,8	7,6	1,3
Totaal regiogemeenten	5,1	13,7	11,8	5,5	6,6	5,4	9,0	6,7	9,7	9,8	6,8	0,9
Rotterdam	11,4	11,1	15,0	7,9	7,8	5,8	12,6	8,2	11,6	11,6	8,3	1,5
Deelgemeenten												
Stadscentrum	11,5	6,7	13,4	7,6	10,4	6,4	14,9	7,5	7,8	8,5	8,2	2,3
Delfshaven	18,8*	13,5	17,4	10,3	11,3	5,3	14,4	11,1	13,6	12,9	10,1	2,8*
Overschie	9,1	13,1	11,0	6,3	7,4	4,9	11,8	9,1	9,8	14,8	7,2	0,8
Noord	15,0	13,0	18,0	9,4	10,6	5,0	16,5	10,3	10,6	14,3*	7,9	2,0
Hillegersberg- Schiebroek	7,7*	10,1	14,3	8,0	8,7	4,5	7,9*	8,5	11,6	9,6	9,0	1,8
Kralingen-Crooswijk	13,7	16,2	21,2*	8,4	7,9	5,7	12,9	8,4	9,7	10,9	9,4	1,2
Prins Alexander	5,8*	13,4	12,4	5,7	6,2	4,7	9,7	6,2	12,7	11,3	6,5*	0,7*
Feijenoord	14,3*	13,5	14,9	8,0	10,0	10,0*	16,1*	9,4	12,1	13,2	9,8	1,9
IJsselmonde	7,3*	15,8	13,8	7,1	4,5*	5,5	11,3	9,2	9,0*	8,2*	9,4	1,7
Charlois	16,4*	18,7	13,8	10,0	6,4	6,5	14,5	7,7	14,6*	12,3	8,3	1,4
Hoogvliet	7,9	12,6	13,7	5,6	3,6*	4,6	7,5	4,7	13,0	13,3	6,6	0,3
Hoek van Holland	4,9*	15,3	10,6	6,5	4,3*	2,4*	10,9	4,3*	9,1	9,4	4,8*	0,4
Pernis	3,1*	6,4	10,4	8,1	5,9	5,3	8,6	5,0	6,4*	11,5	5,5	1,6

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

7.2 Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is in de vragenlijst omschreven als geweld dat door iemand uit de huiselijke kring wordt gepleegd (gezinsleden, familieleden, (ex)partners, huisvrienden). Slachtoffers en daders van geweld kunnen zowel vrouwen, kinderen als mannen zijn. Het kan gaan om psychisch of emotioneel geweld (getreiterd, gekleineerd of uitgescholden worden), lichamelijk geweld (mishandeld, geschopt en geslagen), ongewenste seksuele toenadering (seksueel getinte opmerkingen en ongewenst aangeraakt) en / of seksueel geweld (aangerand of verkracht). Naast de vraag of de respondent wel of niet slachtoffer is geweest van huiselijk geweld wordt ook gevraagd welke vorm het huiselijk geweld had, door wie het geweld gepleegd werd, hoe lang geleden het geweld was, hoe vaak en of de respondent het huiselijk geweld heeft besproken met een persoon en / of instantie. Huiselijk geweld vindt vaak plaats achter gesloten deuren. Hoe ernstiger de situatie, hoe moeilijker mensen hierover spreken of schrijven. Uit de praktijk blijkt dat meerdere gesprekken nodig zijn om ernstige situaties aan het licht te brengen. Vanwege een gewijzigde vraagstelling kunnen de huidige cijfers niet goed worden vergeleken met de cijfers uit de gezondheidsenquête van 2005.

In Rotterdam geeft 8,2% van de inwoners van 16 jaar en ouder aan ooit slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld. In de deelgemeente Noord geven meer inwoners aan ooit slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld dan in de andere deelgemeenten. Dit verschil wordt verklaard door verschil in geslachts- en leeftijdsopbouw van de deelgemeente.

Groepen die vaker ooit slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld

- Vrouwen (11%)
- Surinamers en overig westers (11% en 12%)
- Lager opgeleiden (8%)
- Mensen die moeten opletten op uitgaven en moeite hebben met rondkomen (7% - 20%)

Tabel 7.2.1 Percentage inwoners van 16 jaar en ouder dat ooit slachtoffer is geweest van huiselijk geweld

	N ¹	% ²	95% BI ³
Totaal	13.956	7,3	6,8 - 7,9
Totaal regiogemeenten	8.143	6,1	5,5 - 6,8
Rotterdam	5.813	8,2	7,4 - 9,1
Deelgemeenten			
Stadscentrum	263	5,6	3,3 - 9,3
Delfshaven	561	8,7	6,0 - 12,2
Overschie	257	9,9	6,3 - 15,2
Noord	424	11,4	8,3 - 15,5
Hillegersberg-Schiebroek	448	7,6	5,2 - 11,1
Kralingen-Crooswijk	432	7,8	5,3 - 11,3
Prins Alexander	915	7,0	5,3 - 9,2
Feijenoord	589	10,0	7,4 - 13,3
IJsselmonde	449	8,7	6,0 - 12,4
Charlois	521	8,7	6,2 - 12,0
Hoogvliet	302	5,3	3,1 - 9,1
Hoek van Holland	401	6,8	4,6 - 9,8
Pernis	217	4,8	2,5 - 8,8

¹ Aantal respondenten in de enquête.

² Gewogen percentage, vetgedrukte percentages wijken significant af van de andere twaalf deelgemeenten.

³ 95% betrouwbaarheidsinterval.

* Verschilt significant van de andere twaalf deelgemeenten na correctie voor leeftijd en geslacht.

Bij 70,7% van de mensen die ooit slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld was sprake van psychisch of emotioneel geweld. Bij 62,4% was sprake van lichamelijk geweld en 14% had te maken met ongewenste seksuele toenadering. Seksueel misbruik kwam voor bij 13,5% van de slachtoffers.

Bij 82,6% van de mensen uit de regio Rotterdam-Rijnmond die in het afgelopen jaar slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld kwam het geweld één of een aantal keren in het afgelopen jaar voor. Bij 17,4% kwam het huiselijk geweld maandelijks dan wel wekelijks of dagelijks voor. Twee van de drie mensen uit de regio die in het afgelopen jaar slachtoffer zijn geweest, hebben dit met iemand besproken of bij een instantie gemeld. De meesten van hen meldden het geweld bij vrienden, familie of kennissen (70,7%). Bijna veertig procent meldde het bij de huisarts of vertrouwensarts en 36,3% meldde het bij de politie.

8 Literatuur

www.cbs.nl

www.rivm.nl/milieuportaal/onderwerpen/gezondheid-en-beleving/woontevredenheid

www.statline.cbs.nl

www.stivoro.nl

www.vrom.nl/infowonen

www.wikipedia.org

Chorus, A.M.J. Kremer, A. Oortwijn, W.J. Schaapveld, K. 1995 'Slechthorendheid in Nederland. Achtergrondinformatie bij een knelpuntennotitie'. TNO-rapportnr. 95.076. Leiden: TNO Preventie en Gezondheid.

Gemeente Rotterdam 2008. 'Gemeentelijke Basisadministratie'. Rotterdam.

Jong-Gierveld, J. de & F.H. Kamphuis, 1985 'The development of a Rasch-type 'Loneliness-scale'. Applied Psychological Measurement 1985, 9: 289-299.

Gemerden, E. van & Staats, H, 2006 'Ontwerp en sociale veiligheid. Eindrapportage, onderzoek uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VROM. Universiteit Leiden, sectie sociale en organisatiepsychologie, Leiden.

Pearlin, L.I. & C. Schooler, 1978 'The Structure of Coping'. Journal of Health and Social Behavior 19, 1: 2-21.

Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), 2002 'Zeker banden. Sociale cohesie leefbaarheid en veiligheid.' Den Haag.

STIVORO, 2007 'Jaarverslag 2007. Onderweg naar een rookvrije horeca.' Den Haag.

VROM 2007 'Cijfers over wonen 2006. Feiten over mensen, wensen, wonen.' Den Haag: Ministerie van VROM.

Literatuur bij elkaar gebracht door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in de Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationale Atlas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM.
<http://www.zorgatlas.nl>

Giesbers, H. (RIVM), Frenken, F. (CBS) 2008 'Norm gezond bewegen 2004-2007'
www.rivm.nl/vtv/object_map/o2556n22959.html (2008)

Giesbers, H. (RIVM), Frenken, F. (CBS) 2008 'Minder goede ervaren gezondheid per GGD-regio 2004-2007'
http://www.rivm.nl/vtv/object_map/o2552n21463.html (2009)

Literatuur bij elkaar gebracht door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in de Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven,
<<http://www.nationaalkompas.nl>>

Boer, A.H. de (SCP), Schellingerhout, R. (SCP), Timmermans, J.M. (SCP), Klerk, M.M.Y. de (SCP) 2005 'Informeel zorg samengevat'. Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_class/kom_informzorg.html (2008)

Gelder, B.M. van (RIVM), Hoogenveen, R.T. (RIVM), Leent-Loenen, H.M.J.A. van (RIVM). 2007 'Wat zijn de gezondheidsgevolgen van roken?' Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o1208n19085.html (2008)

Houweling, D.A. (RIVM), Duijm, F. (Hulpverleningsdienst Groningen) 2005 'Binnenmilieu samengevat'. Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o24389.html (2009)

Kramer, S.E. (VUmc), Smits, J.C.M. (VUmc), Goverts, S.T. (VUmc), Festen, J.M. (VUmc) 2008 'Gehoortoornissen samengevat'. Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o1329n17764.html (2008)

Kuunders, M.M.A.P. (RIVM) & M.W van Laar (Trimbos-instituut) 2007 'Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van alcoholgebruik?' Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o1189n19086.html (2008)

Laar, M.W. van (Trimbos-instituut) & L.A.T.M. van Leest (RIVM) 2006 'Drugsgebruik samengevat.' Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o1503n19087.html (2008)

Passchier-Vermeer, W. (TNO Inro) 2005 'Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van geluid?' Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o2401n23235.html (2008)

Savelkoul M. (RIVM), Hagedoorn M (SHARE RUG), Sanderman R (SHARE RUG). 2008 'Wat zijn mogelijke gezondheidsgevolgen van sociale steun?' Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o7244n36276.html (2008)

Schaub, R.M.H. (UMCG) 2007 'Hoe groot is het gebruik en waaruit bestaat het?' Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o5534n20334.html (2008)

Schellevis, F.C. (NIVEL), Bakker, D.H. (NIVEL), Verheij, R.A. (NIVEL), Hingstman, L. (NIVEL) 2006 'Huisartsenzorg samengevat'. www.rivm.nl/vtv/object_document/o1664n20332.html (2008)

Veelen, J.J. van, A.P. van Dijk, G.A.M. Ariëns, A.P. Verhoeff, W.M.M. Klaus-Meijls, E.J.C. van Ameijden, M.H.P. Berns, G.M. Schouten, H. Dijkshoorn, A.J. Bouwman-Noteboom, J. Toet. G4 op gezondheid uitgemeten. Over gezondheid en gezondheidsverschillen in de vier grote steden. Den Haag, november 2009.

Visscher, T.L.S. (VUmc) & C. Schoemaker (RIVM). 2008 'Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van overgewicht en ondergewicht?' Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o1252n18950.html (2008)

Wendel-Vos, G.C.W. 2008 'Lichamelijke activiteit samengevat'. Bilthoven: RIVM. www.rivm.nl/vtv/object_document/o1200n19090.html (2008)